

VÝROČNÍ ZPRÁVA O KONTROLE EXPORTU VOJENSKÉHO MATERIÁLU A RUČNÍCH ZBRANÍ PRO CIVILNÍ POUŽITÍ V ČR V ROCE 2006

OBSAH

1. ÚVOD	2
2. KONTROLA EXPORTU VOJENSKÉHO MATERIÁLU V ČESKÉ REPUBLICE	3
2.1. CÍLE KONTROLY ZAHRANIČNÍHO OBCHODU S VOJENSKÝM MATERIÁLEM	3
2.2. RÁMEC A PRVKY SYSTÉMU KONTROLY OBCHODU S VOJENSKÝM MATERIÁLEM V ČESKÉ REPUBLICE ...	3
2.2.1. <i>Základní rámec kontrolního režimu v České republice</i>	3
2.2.2. <i>Základní prvky kontrolního režimu v České republice podle zákona č. 38/1994 Sb.</i>	4
2.3. SPOLUPRÁCE KONTROLNÍCH ORGÁNŮ A VEŘEJNOSTI PŘI KONTROLE EXPORTU	5
2.4. 2. 4. MZV V PROCESU KONTROLY EXPORTU	5
3. EVROPSKÁ UNIE	8
3.1. KODEX CHOVÁNÍ EU PŘI VÝVOZU ZBRANÍ.....	8
3.2. UŽIVATELSKÁ PŘÍRUČKA KE KODEXU CHOVÁNÍ EU	10
3.3. POZICE ČR V RÁMCI EU	10
4. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	13
4.1. ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ	13
4.1.1. <i>Akční program OSN k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech</i>	13
4.1.2. <i>Smlouva o obchodu se zbraněmi (Arms Trade Treaty)</i>	14
4.2. MEZINÁRODNÍ KONTROLNÍ REŽIMY	15
4.2.1. <i>Wassenaarské ujednání</i>	16
5. KONTROLA OBCHODU S RUČNÍMI ZBRANĚMI PRO CIVILNÍ POUŽITÍ	18
6. MEZINÁRODNÍ ZBROJNÍ EMBARGA	20

PŘÍLOHY:

- 1) INFORMACE O DOVOZU A VÝVOZU VYVEZENÉHO VOJENSKÉHO MATERIÁLU A RUČNÍCH ZBRANÍ PRO CIVILNÍ POUŽITÍ
- 2) GRAFICKÉ ZNÁZORNĚNÍ TRENDŮ IMPORTU A EXPORTU VOJENSKÉHO MATERIÁLU DO A Z ČR
- 3) PŘEHLED RESTRIKTIVNÍCH OPATŘENÍ V OBLASTI KONTROLY VÝVOZU VOJENSKÉHO MATERIÁLU V ROCE 2006
- 4) TEXT KODEXU CHOVÁNÍ EU PŘI VÝVOZU ZBRANÍ ROZŠÍŘENÝ O KOMENTÁŘ Z VYBRANÝCH KAPITOL UŽIVATELSKÉ PŘÍRUČKY

1. Úvod

Souběžně s postupným rozvíjením principů a nástrojů kontroly exportu vojenského materiálu Vláda České republiky během posledních sedmi let realizuje závazek zaměřený na zvýšení transparency své politiky v této oblasti. Publikování Výroční zprávy o kontrole vývozu vojenského materiálu a ručních zbraní pro civilní použití¹ v ČR za rok 2006 (dále jen Zprávy) je jedním z dílčích kroků směřujících k vybudování porozumění mezi státní správou na straně jedné a členy obou komor Parlamentu ČR, nevládními organizacemi i širokou veřejností v ČR na straně druhé.

Zpráva navazuje na Informace o dovozu a vývozu a držení ručních a lehkých zbraní v ČR, které byly publikovány v letech 2001 – 2003, na které později navázaly Zprávy o kontrole vývozu vojenského materiálu, které již respektovaly metodiku zpracování společných výročních zpráv EU.

Struktura a forma Zprávy se za uplynulé čtyři roky ustálila. Ministerstvo zahraničních věcí se rozhodlo rozšířit první část Zprávy o informace pojednávající o vlastní roli MZV ČR v procesu kontroly vývozu zbraní² a rovněž o stručné shrnutí pozic, které ČR zaujímala v oblasti kontroly vývozu vojenského materiálu v rámci Evropské unie v roce 2006.

Druhá část zprávy přináší informace o trendech při vývozu vojenského materiálu a ručních zbraní pro civilní použití za období 2003 – 2006, údaje o počtech a objemu udělených licencích a o skutečně realizovaných vývozech. Rozšířena je také pasáž popisující implementaci jednotlivých kritérií Kodexu chování EU v Uživatelské příručce, neboť této problematice členské státy EU v roce 2006 věnovaly primární pozornost.

¹ „Ruční zbraně pro civilní použití“ je pracovní termín označující palné zbraně exportované dle zákona č. 228/2004 Sb.

² Zpracovatelé této Zprávy ze stylistických důvodů ne zcela striktně rozlišují mezi „vojenským materiálem“ a „zbraněmi“, které jsou podmnožinou vojenského materiálu.

2. KONTROLA EXPORTU VOJENSKÉHO MATERIÁLU V ČESKÉ REPUBLICE

2.1. Cíle kontroly zahraničního obchodu s vojenským materiálem

Česká republika, jako nástupce bývalého Československa, patří k tradičním výrobcům a vývozcům zbraní. Česká vláda umožňuje exporty omezeného množství konvenčních zbraní, či přesněji řečeno vojenského materiálu, nejen z důvodů ekonomických, ale také zahraničně – politických, bezpečnostních a obranných. Každá vyspělá demokratická země, která vyváží zbraně, je zároveň zodpovědná za to, aby se vyvezené zbraně dále nekontrolovaně nešířily, nebyly použity k jiným než legitimním účelům či se nedostaly do nepovolaných rukou (teroristům, nelegálním ozbrojencům apod.). Je též povinna zabránit takovým exportům, který by mohly přispět k eskalaci mezinárodních a vnitrostátních konfliktů, být zneužity pro potlačování lidských práv či mohly poškodit bezpečnostní zájmy spojenců a spřátelených zemí. Vědomí budování této zodpovědnosti bylo důvodem k postupnému utváření národního kontrolního systému v České republice.

Tato kontrola samozřejmě zahrnuje také obchodní či proexportní hlediska a není třeba ji vnímat v přímém rozporu s těmito aspekty. Podíl objemu zahraničního obchodu s vojenským materiálem na celkovém vývozu České republiky postupně klesá zejména díky výrazně vyšší dynamice vývozu v jiných segmentech české ekonomiky a v roce 2006 činil zhruba 0,15%.

2.2. Rámec a prvky systému kontroly obchodu s vojenským materiálem v České republice

Vývoz a dovoz vojenského materiálu probíhá dle zákona číslo 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem a změně jiných zákonů.

Zákon č. 38/1994 Sb. je konkretizován vyhláškou číslo 89/1994 vydanou Ministerstvem průmyslu a obchodu (MPO). Významnou součástí této vyhlášky je první příloha, obsahující seznam vojenského materiálu podle dělení do 24 kategorií. Druhá příloha k vyhlášce obsahuje seznam významného vojenského materiálu³.

V průběhu roku 2005 probíhala jednání k novele zákona č. 38/1994 Sb. Do parlamentních voleb v roce 2006 a následné změny vlády se však již nepodařilo legislativní práce dokončit. Novela tohoto zákona byla zařazena do plánu legislativních prací vlády s termínem předložení novely zákonu vládě v prvním pololetí roku 2008.

2.2.1. Základní rámec kontrolního režimu v České republice

Základní rámec kontrolního režimu je formulován výše uvedeným zákonem č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodě s vojenským materiálem (v platném znění). Tento zákon stanovuje postupy při povolování obchodu s vojenským materiálem, podmínky udělování licence a jejího užívání a celkovou kontrolu provádění obchodu s vojenským materiálem, včetně ukládání sankcí za jeho porušení. Zákon dále vymezuje roli jednotlivých orgánů státní správy v souvisejících správních řízeních.

³ Vyhláška obsahuje i další přílohy (vzory žádostí).

Zahraniční obchod s vojenským materiálem patří v České republice do gesce Ministerstva průmyslu a obchodu, které pro tento účel (nejen) zřídilo Licenční správu. Ministerstvo průmyslu a obchodu vede veškerá správní řízení, která souvisejí s oblastí upravenou zákonem o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, tedy správní řízení ve věci vydání povolení, udělení licence, zrušení povolení, odnětí licence a porušení zákona.

Zákon č. 38/1994 Sb. určuje, že k žádostem o vydání licence se vyjadřuje ze zahraničně-politického hlediska Ministerstvo zahraničních věcí. Ministerstvo vnitra posuzuje každou žádost z hlediska bezpečnostního na základě dohody mezi MPO a MV. Pokud se jedná o obchod s významným vojenským materiálem, vyhodnocuje možné dopady takových transakcí z hlediska bezpečnosti, tedy obranyschopnosti, Ministerstvo obrany.

2.2.2. Základní prvky kontrolního režimu v České republice podle zákona č. 38/1994 Sb.

Kontrola obchodu s vojenským materiálem je v České republice dvoustupňová:

- 1) podnikatelský subjekt je oprávněn nabízet své výrobky a služby, vstupovat v jednání se zahraničními partnery atd. teprve poté, co obdrží příslušné povolení k obchodu s vojenským materiálem,
- 2) pro realizaci konkrétních obchodních případů je dále nutné požádat o *licenci*.

Ad 1)

Zahraniční obchod s vojenským materiálem je oprávněn provádět pouze držitel výše uvedeného povolení k obchodu s vojenským materiálem. Držitelem takového povolení může být pouze právnická osoba se sídlem na území České republiky. Povolení jednoznačně stanovuje jednotlivé položky seznamu vojenského materiálu definovaného příslušnou vyhláškou Ministerstva průmyslu a obchodu⁴, se kterými může daná právnická osoba obchodovat, a dále seznam zemí, v nichž lze tuto obchodní činnost realizovat. Povolení vydává Licenční správa Ministerstva průmyslu a obchodu po souhlasném vyjádření Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva vnitra a Ministerstva obrany. Povolení je časově omezeno, nejvýše na dobu 5 let. Po uplynutí této lhůty je třeba žádat o povolení nové.

Ad 2)

Pro realizaci konkrétní obchodní transakce musí daný subjekt (držitel povolení) požádat o udělení vývozní (dovozní) licence, přičemž licenci lze vydat pouze na jednu konkrétní obchodní transakci. Jinými slovy: držitel povolení může konkrétní obchodní případ uskutečnit až poté, co mu byla udělena licence. Její platnost je časově omezená. Licence zároveň určuje rozsah a podmínky této transakce. O vydání licence či odepření souhlasu s jejím vydáním rozhodne Licenční správa poté, co obdrží stanoviska ostatních dotčených resortů uvedených výše. Rozhodnutí o neudělení licence bude přijato, jestliže žadatel nedostal požadavkům předepsaným zákonem anebo je to odůvodněno zahraničně-politickými, obchodními nebo bezpečnostními zájmy České republiky.⁵

⁴ Již výše zmíněná vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 89/1994 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem v platném znění a o doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Obchodní subjekty mají též možnost v případě, kdy zvažují vývoz významného vojenského materiálu, podat žádost o předběžný souhlas. Toto vyjádření je indikativní a nikterak nepředjímá rozhodnutí o udělení vývozní licence v rámci licenčního řízení.

Žádost o vydání licence musí žadatel - spolu s dalšími doklady předepsanými zákonem č. 38/1994 Sb. - podat na Licenční správu, která s obdržением žádosti o udělení licence zahajuje správní řízení. Tato žádost musí obsahovat popis obchodního případu včetně údajů o konečném uživateli, případném zahraničním či tuzemském smluvním partnerovi a vojenském materiálu, který má být předmětem obchodu⁶. Musí být dále doložena dalšími doklady relevantními pro posouzení navrhovaného dovozu nebo vývozu, mimo jiné dokladem o konečném užití. Licenční správa si může vyžádat i další potřebné doplňující informace týkající se daného obchodního případu, které jsou pro posouzení dané transakce nezbytné.

2.3. Spolupráce kontrolních orgánů a veřejnosti při kontrole exportu

Pro efektivní výkon kontroly zahraničního obchodu s vojenským materiálem je nezbytná spolupráce a koordinace mezi všemi zainteresovanými složkami státní správy – ministerstva průmyslu a obchodu, ministerstva zahraničních věcí, ministerstva vnitra, ministerstva obrany a zpravodajských služeb.

Jedním z cílů Ministerstva zahraničních věcí v rámci snahy o co nejtransparentnější systém kontroly exportu je seznámit českou veřejnost (zejména novináře a pracovníky nevládních organizací na straně jedné a zástupce výrobců a obchodníků s vojenským materiálem na straně druhé) s principy a postupy kontroly, které vyplývají z adaptace národního systému na standardy ve vyspělých zemích Evropské unie. K tomuto účelu jsou publikovány výroční zprávy dostupné veřejnosti jak v české tak i anglické podobě.

Zpráva za rok 2005 byla v polovině roku 2006 distribuována dle vládního usnesení č. 933/06 předsedům Výboru pro obranu a bezpečnost, zahraničního výboru a podvýboru zahraničního výboru pro vnější ekonomické vztahy a kontrolu obchodu s vojenským materiálem Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a dále předsedovi výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu Parlamentu České republiky. Nad rámec usnesení byla zpráva ve své tištěné podobě rozeslána některým státním orgánům.

V roce 2006 přijala Vláda ČR do svého programového prohlášení závazek dále zvýšit transparentnost vývozu zbraní a prosadit povinnost předkládat zveřejňovanou zprávu o vývozu zbraní z ČR Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

Důležitou roli při zvyšování transparentnosti kontroly výsledků licenčních řízení představuje zapojení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. V první polovině roku 2006 pokračoval v činnosti Podvýbor zahraničního výboru pro kontrolu vývozu vojenského materiálu a vnější ekonomické vztahy. Po parlamentních volbách v červnu 2006 rozhodli poslanci o vytvoření Podvýboru pro kontrolu obchodu s vojenským materiálem v rámci Výboru pro obranu.

2.4. 2. 4. MZV v procesu kontroly exportu

Role a postavení Ministerstva zahraničních věcí (MZV) při kontrole vývozu vojenského materiálu vyplývají ze zákona o zahraničním obchodu s vojenským materiálem.

⁶ Přesné náležitosti žádostí jsou popsány v zákoně.

MZV je tímto zákonem stanovena povinnost dbát o to, že udělení licence a následný vývoz materiálu nebudou v rozporu se zahraničně-politickými zájmy České republiky. V praxi je proto vyhodnocována řada dalších faktorů a okolností konkrétního obchodního případu, ne pouze srovnání s přehledem embarg a konstatování, zda na zemi příjemce bylo či nebylo uvaleno zbrojní embargo ze strany mezinárodního společenství.

Ministerstvo zahraničních věcí při formulování svého stanoviska v rámci licenčního řízení přihlíží také k dalším okolnostem a dopadům, které by dodávka mohla mít na:

- stav a zhoršení situace lidských práv v zemi příjemce,
- vnitřní bezpečnostní situaci v zemi,
- narušení regionální rovnováhy a celkovou situaci v regionu.

MZV bere v úvahu také množství a charakter dodávaného materiálu a rizika spojená s jeho případným dalším šířením (záměrným či nezáměrným) jiným uživatelům než těm, kteří jsou uvedeni v dokladu o konečném užití. Výše uvedená kritéria a ověřování předkládané dokumentace jsou vyhodnocovány v úzké spolupráci ústředí MZV v Praze a zastupitelských úřadů v zemi deklarovaného uživatele. Tento proces je v některých případech časově poměrně náročný a MZV je v těchto případech nuceno žádat v souladu se zákonem o prodloužení dvacetidenní lhůty.

Podle údajů, které má MZV k dispozici, posuzovalo ministerstvo v roce 2006 celkem 835 žádostí o udělení licence k vývozu vojenského materiálu. Z tohoto počtu zaujalo MZV negativní stanovisko v 36 případech, což představuje asi 4,3% všech případů. Ve srovnání s lety 2004 a 2005 tento podíl pozvolna klesá. V roce 2006 zaujalo MZV negativní stanoviska ke konkrétním žádostem o vývoz pro různé konečné uživatele v Ázerbajdžánu, Bulharsku, Gruzii, Guineji, Jordánsku, Kolumbii, Konžské demokratické republice, Senegal, Srbsku, Sýrii, Srí Lance, Ugandě, Thajsku, Venezuele nebo Vietnamu. Jednalo se o položky českého seznamu vojenského materiálu 1, 2, 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14 a 24.

Co se týče rychlosti posuzování žádostí, formulovalo Ministerstvo zahraničních věcí své stanovisko v roce 2006 v zákonné lhůtě 20 dní k 721 žádostem o vývozní licenci z 835 (86%), přičemž výrazná většina (508) byla zpracována dokonce do deseti dnů⁷. Takto rychle jsou posuzovány jak dodávky do členských zemí EU a NATO, tak v řadě případů i vývozy do tzv. třetích zemí. Pouze u 114 žádostí bylo MZV nuceno požádat o prodloužení lhůty k vyjádření. Všechny dovozní licence byly v roce 2006 vyřizovány bez jakýchkoli problémů a zdržení.

V dvoustupňovém systému kontroly exportu vojenského materiálu zaujímá v souladu s českou legislativou MZV stanovisko také k žádostem o povolení obchodu s vojenským materiálem. V obecné rovině MZV vychází primárně z premisy, že splňuje-li žadatel zákonem stanovené podmínky, neexistuje zpravidla z hlediska zahraničně politických zájmů ČR důvod pro jeho nevydání. Pokud žadatel žádá další povolení, přihlíží MZV ke skutečnosti, zda držitel povolení v době platnosti končícího povolení neohrozil zahraničně politické zájmy ČR nebo charakterem či parametry svých obchodních aktivit v zahraničí nepoškodil dobré jméno ČR. V roce 2006 MZV ze zahraničně politického hlediska nezaujalo negativní stanovisko k žádné žádosti o udělení povolení.

⁷ Údaje jsou čerpány z interní databáze MZV ČR.

Nedílnou součástí posuzování žádosti o povolení k obchodování je jeho teritoriální zaměření. MZV v roce 2006 neudělilo souhlas s povolením k obchodu s vojenským materiálem, resp. omezilo teritoriální platnost povolení k obchodování o ta teritoria, která byla předmětem zbrojního embarga ze strany mezinárodního společenství, a o země, které svou politikou ohrožují mezinárodní či regionální bezpečnost nebo zahraničně politické zájmy ČR, případně jejích spojenců.

3. EVROPSKÁ UNIE

Přestože zahraniční a bezpečnostní politika, a tedy i otázka vývozu a dovozu zbraní, je plně v kompetenci členských států, představoval vstup do Evropské unie pro Českou republiku, podobně jako pro všechny členské státy, změnu i v oblasti kontroly zahraničního obchodu s vojenským materiálem⁸. Evropská unie, která je ve světovém měřítku nejdůraznější zastáncí důsledné kontroly, disponuje díky pravidelným jednáním specialistů⁹ i politiků rozpracovaným systémem, podle kterého je hodnocena každá žádost o licenci.

Zodpovědný přístup k vývozu vojenského materiálu a vůle omezit a eliminovat riziko nekontrolovatelného šíření zbraní je tak nejen hybatelem mnoha mezinárodních iniciativ evropských zemí, ale také základním společným jmenovatelem jejich vnitřních systémů kontroly zahraničního obchodu s vojenským materiálem.

3.1. Kodex chování EU při vývozu zbraní

Kodex chování EU při vývozu zbraní¹⁰ je politicky závazný dokument přijatý konsensem všech členských států v roce 1998. Nově přistupující členové Evropské unie se ke Kodexu připojily ještě před svým řádným vstupem v roce 2004 nebo v roce 2007. Mezinárodní úspěšnost tohoto dokumentu dokazuje také fakt, že slouží jako základ kontroly vývozu vojenského materiálu i dalším vyspělým zemím mimo EU¹¹.

Kodex chování EU definuje základní kritéria, podle kterých by měl být hodnocen každý vývoz zbraní. Rozhodnutí o vydání nebo o zamítnutí licence pro vývoz konkrétní zbraňové dodávky je plně v pravomoci každého členského státu EU. Jeho odpovědné orgány jsou však zavázány zvážit při svém rozhodování celkem osm společných kritérií a odmítnout udělit licenci v případě, že posuzovaný vývoz je v rozporu s jedním nebo více z kritérií Kodexu EU.

Přestože celkový text Kodexu včetně komentářů obsažených v Uživatelské příručce vydá na mnoho stran¹², lze základní principy společného přístupu států EU definované osmi kritérii popsat následovně:

1. mezinárodní závazky členských států EU (sankce RB OSN, EU/ES, OBSE, dohody o non-proliferační atd.)
2. respektování lidských práv v zemi konečného určení,
3. vnitřní situace v zemi konečného určení,
4. zachování regionálního míru, bezpečnosti a stability,

⁸ Nejednalo se o přímý zásah do národních kontrolních mechanismů. ČR získala přístup k databázi denialů (viz dále) a možnost účastnit se pracovních skupin, na kterých lze s evropskými partnery projednat a ujasnit praktické aspekty jednotlivých obchodních případů.

⁹ Jednání pracovní skupiny COARM se účastní zástupci orgánů zodpovědných za kontrolu vývozu konvenčních zbraní v jednotlivých státech. V roce 2006, za rakouského a finského předsednictví, se sešla celkem šestkrát.

¹⁰ EU Code of Conduct on Arms Exports. Vžitý český překlad neodpovídá přesně významu, neboť Kodex pokrývá nejen oblast zbraní, ale celou oblast vojenského materiálu.

¹¹ Od roku 1998 zavedly do své legislativy či jinak podpořily principy Kodexu EU například Norsko, Island, Kanada či Jihoafrická Republika.

¹² Text Kodexu chování EU při vývozu zbraní a výtah z Uživatelské příručky jsou obsaženy v příloze. Kompletní anglické verze těchto dokumentů je možno nalézt na www.concilium.europa.eu, v češtině jsou k dispozici výtahy.

5. národní bezpečnost členských států a území, za které členské státy ve vnějších vztazích zodpovídají, a bezpečnost zemí spřátelených a spojeneckých,
6. chování kupující země vůči mezinárodnímu společenství, zejména vztah k terorismu,
7. existence rizika, že materiál bude v kupující zemi dodán jinému než deklarovanému uživateli nebo znovu vyvezen za nežádoucích podmínek,
8. kompatibilita vývozu s technickou a ekonomickou kapacitou přijímající země.

Výše uvedené kritéria, jejich rozšířený text i komentář a doporučené postupy výkladu obsažené v Uživatelské příručce tvoří poměrně detailní popis společného přístupu k exportní politice v oblasti konvenčních zbraní. Každá žádost o licenci je v České republice hodnocena také podle Kodexu EU¹³.

Během téměř deseti let, které uplynuly od přijetí Kodexu, členské státy učinily v rámci skupiny COARM mnohé kroky ke sjednocení jeho výkladu. Jedním z nejdůležitějších byla aplikace závazku vyplývajícího z třetího operativního ustanovení¹⁴, prakticky sdílet interpretaci kritérií Kodexu a informovat se o žádostech o licence, které byly zamítnuty na základě Kodexu EU. Zprávu o odmítnutí žádosti o vývoz vojenského materiálu (*denial*) členské státy předepsaným způsobem notifikují všem ostatním členským zemím. Tyto informace jsou, vzhledem k jejich zneužitelnosti k obchodní výhodě, drženy ve vyhrazeném režimu.

Databáze odmítnutých licencí je sekretariátem Rady pravidelně aktualizována a hodnotitelské orgány států EU při posuzování každé licence v této databázi ověřují, zda v minulosti jiný stát už podobný případ nevyhodnotil jako odporující kritériím Kodexu. V případě, že databáze obsahuje platnou informaci o odmítnutí „v zásadě identické transakce“ jakýmkoli členským státem, je povinností hodnotícího státu žádost o licenci konzultovat se státem, který dříve podobnou transakci zamítl. Pokud konzultace prokáže, že jde o případ „v zásadě identický“, je žádost o licenci zamítnuta. Eventuelní udělení licence i přes potvrzující výsledek případné konzultace členský stát notifikuje ostatním spolu s podrobným vysvětlením svého postupu.

Kodex chování EU při vývozu zbraní byl již v době svého vzniku velmi progresivním nástrojem kontroly exportu vojenského materiálu. Postupným vývojem, naplňováním operativních ustanovení či zpracováváním Uživatelské příručky, Kodex významně přispěl ke konvergenci národních kontrolních režimů. Česká republika společně s dalšími evropskými zeměmi sdílí tento společný funkční a výkonný systém kontroly, který je považován za nejpropracovanější na světě.

Členské státy deklarovaly již v roce 2005 společnou vůli převést politicky závazný Kodex chování EU do právně závazné Společné pozice EU, což může být krokem v dalším rozvoji společné zahraniční a bezpečnostní politiky. V prosinci 2006 ministři zahraničních věcí EU jednali o přijetí Společné pozice týkající se vývozu vojenského materiálu a technologií. Ani jim se nepodařilo dosáhnout dohody z důvodu přetrvávajících rozdílů v pohledu na datum a okolnosti, za kterých by měla Společná pozice vstoupit v platnost.

¹³ V některých případech, např. u kritérií 3 či 7, bývá problematické územní vymezení platnosti jednotlivých kritérií. MZV sleduje propustnost hranic i ohraničení problematických oblastí v jednotlivých zemích s tím, že logickou jednotkou, na kterou se omezení vztahuje, je ve většině případů stát.

¹⁴ Ke Kodexu EU bylo přijato 12 operativních ustanovení. Osmé operativní ustanovení zavádí povinnost členských států přispívat do publikované zprávy údaji o svém zahraničním obchodu s vojenským materiálem.

3.2. Uživatelská příručka ke Kodexu chování EU

Důležitým dokumentem, který vzniká v rámci jednání skupiny COARM, je Uživatelská příručka ke Kodexu chování EU. Tento text je od svého prvního vydání v roce 2003 neustále průběžně doplňován. V roce 2006 byl v centru pozornosti členských států, což dokazuje i skutečnost, že na všech zasedáních COARM byla Uživatelská příručka a její rozpracování důležitým bodem jednání. Text přijatý v prosinci v roce 2006 na 69 stranách obsahuje pět částí a 3 přílohy.

Uživatelská příručka upřesňuje komunikaci mezi členskými státy, odkazuje na osvědčené postupy při vydávání licencí, podrobněji vysvětluje kritéria 2 (*respektování lidských práv v zemi určení*), 3 (*vnitřní situace v zemi jako výsledek existence napětí nebo ozbrojeného konfliktu*), 4 (*zachování regionálního míru, bezpečnosti a stability*), 7 (*riziko, že materiál bude v kupující zemi dodán jinému než deklarovanému uživateli či znovu vyvezen za nežádoucích podmínek*) a 8 (*kompatibilita vývozu s technickou a ekonomickou kapacitou přijímající země*) Kodexu chování EU a definuje způsob, jakým členské státy přispívají do Výroční zprávy EU vzniklé na základě operativního ustanovení 8.

Po prvním projednání a schválení explikace kritéria 8 v roce 2005 byla v roce 2006 během rakouského předsednictví dokončena práce na výkladu kritérií 2 a 7 započatá v roce 2005. Uživatelská příručka byla v druhém pololetí minulého roku pod finským předsednictvím dále rozšířena o hlubší vysvětlení kritérií 3 a 4.

Pro české čtenáře z řad odborné veřejnosti, kteří budou pracovat s českou výroční zprávou za rok 2006, jsou nejspíše nejzajímavější druhá a třetí část Uživatelské příručky ke Kodexu chování EU, tedy postupy při vydávání licencí a podrobnější rozpracování některých kritérií. Výtah z rozpracování kritérií 2, 3, 4, 7 a 8, stejně tak jako popis náležitostí certifikátu konečného uživatele je dostupný v Příloze 4 této Zprávy.

Nejtěžším úkolem při zpracovávání Uživatelské příručky je nalezení kompromisu mezi vyjádřením zahrnujícím všemožné aspekty kritéria a nutností prakticky aplikovat toto detailní rozvinutí na každý případ. Členské státy se v přístupu různí, některé zastávají komplexní vyjádření, jiné preferují stručnější verzi. Česká republika se nebrání složitějším a komplexnějším formulacím, avšak chápe komplikace spojené s nárůstem hodnocených aspektů.

3.3. Pozice ČR v rámci EU

Česká republika se aktivně zapojuje do systému společných standardů EU pro kontrolu zahraničního obchodu s konvenčními zbraněmi. V roce 2006 informovala ČR v pěti případech ostatní členské státy předepsaným způsobem o zamítnutých žádostech o licence, konzultovala s dalšími státy jejich přístup k exportu formou dotazů na notifikované odmítnutí žádostí o licence a i jinými způsoby se podílela na vytváření společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Během roku 2006 MZV pozorně sledovalo zahájenou diskusi v rámci EU o možnostech liberalizace licenčního režimu při vývozech vojenského materiálu v rámci EU. V případě jejího prosazení zřejmě dojde ke zpřísnění podmínek pro držitele povolení, kteří by mohli získat přístup k tomuto novému a liberálnějšímu systému. Z pohledu ČR bude důležité, aby stanovování parametrů tohoto systému nezvýhodňovalo pouze významné nadnárodní společnosti v některých členských zemích EU. MZV i MPO je připraveno hájit zájmy českých subjektů pokud by takový zásah průběh jednání vedených v EU vyžadoval.

I přes sdílení poměrně detailních informací o licenčních mechanismech a jejich praktické aplikaci, které charakterizuje současnou spolupráci v rámci skupiny COARM, zůstávají však exportní politiky jednotlivých členských států rozdílné, podobně jako se mohou lišit jejich názory na politiku EU k různým částem světa. Toto vše je dáno historickými důvody, tradičními postupy, ale i obchodními příležitostmi a vztahy vzniklými v moderní době.

Také Česká republika má ve srovnání s ostatními členskými státy svá specifika. Jak vyplývá ze srovnání českých vývozu s vývozy dalších zemí, které přispěly do osmé výroční zprávy EU za rok 2005¹⁵, existují destinace (mimo území členských zemí EU a NATO), kde ČR představuje objemem uskutečněných vývozu významného exportéra vojenského materiálu ze zemí EU¹⁶. Tyto vývozy je třeba vnímat v kontextu výše zmíněných specifík jednotlivých členských zemí a jsou odrazem obchodních aktivit v daném roce. Nelze je považovat za odraz tendencí v zahraničním obchodu s vojenským materiálem.

Mezi země s nadpolovičním podílem uskutečněného vývozu vojenského materiálu z ČR na celkovém vývozu EU za rok 2005 patřily Mali (100%), Nigérie (100%), Sýrie (100%)¹⁷, Srí Lanka (83,3%), Vietnam (77,1%), Gruzie (74,4%), Libanon (71,6%), Ázerbajdžán (67,5 %), Kazachstán (62,2%), Afghánistán (60,4 %) a Ukrajina (54%). Významný podíl zaujala ČR na celkovém vývozu v rámci EU také do Etiopie (48,6%), Kolumbie (46,1%), Angoly (39%), Číny (17,3%) a Thajska (11,3%). Bližší informace o charakteru dodaného materiálu v členění dle unijního seznamu lze nalézt v osmé Výroční zprávě EU, která byla publikována v oficiálním věstníku EU pod číslem 2006/C 250/ 01 dne 16. října 2006.

V rámci evropské spolupráce ČR přispěla do již zmíněné osmé výroční zprávy EU, uspořádala níže zmíněný seminář pro ostatní členské státy a aktivně se podílela se na seminářích organizovaných předsednickými zeměmi.

Výroční zpráva EU o kontrole exportu vojenského materiálu za rok 2005, v pořadí již osmá unijní zpráva tohoto druhu a třetí, do které Česká republika přispívá, byla na žádost rakouského předsednictví připravena dříve než obdobná zpráva za rok 2004. Původně plánovaný termín, polovina roku 2006, se nakonec dosáhnout nepodařilo, ale i tak bylo publikování zprávy EU téměř o tři měsíce dříve než v roce 2005 významným krokem. Česká republika dodala svůj příspěvek do společné zprávy EU již v květnu, krátce po dokončení národní zprávy o kontrole exportu vojenského materiálu a ručních zbraní za rok 2005, čímž se zařadila mezi nejaktivnější zastánce jejich publikování v co nejkratším termínu.

Zároveň však ČR poukazuje na to, že stejně jako datum publikace zprávy je důležitá také hodnověrnost publikovaných dat. Rozdílnost metod sběru údajů (celní služba, údaje vývozců, kombinované systémy) představují různou časovou náročnost a všem členským státům EU by mělo být dopřáno tolik času, aby byly schopny adekvátní údaje poskytnout. V tomto smyslu hodnotí Česká republika snahy o další zkrácení květnového termínu jako příliš ambiciózní.

Kvalita, rozsah a termín předkládání dat do unijní zprávy Českou republikou jsou v Evropské unii respektovány. V listopadu 2006 proto hostila ČR členskými státy vysoce

¹⁵ Evropské údaje o exportech za rok 2006 nejsou v době přípravy této Zprávy k dispozici.

¹⁶ Informace o vývozech ze zemí, které nejsou vázány Kodexem EU, tato Zpráva nehodnotí.

¹⁷ Jednalo se o náhradní díly na dříve dodanou leteckou techniku (L 39).

ceněný seminář expertů, jehož náplní byla právě harmonizace přípravy výročních zpráv EU o kontrole exportu vojenského materiálu při využití různých metod.

Pracovní skupina COARM v roce 2006 rovněž sloužila jako důležité fórum pro koordinaci aktivit, které členské státy zaměřují na země mimo EU. Na pravidelných schůzkách se zástupci zemí informují o pořádaných setkáních, seminářích či kulatých stolech, případně domlouvají spolupráci v této oblasti. ČR má zájem o spolupráci se zeměmi bývalé Jugoslávie a proto aktivně vystoupila na speciálním semináři k problematice kontroly vývozu vojenského materiálu pro země západního Balkánu, který se konal ve Vídni v květnu 2006.

4. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Kontrola obchodování či obecně transferů vojenského materiálu je věnována velká pozornost rovněž v celosvětovém měřítku. Tato oblast se proto dostává do popředí mezinárodní spolupráce mezi státy a je předmětem jednání na fórech řady mezinárodních organizací. V celosvětovém měřítku objem obchodu se zbraněmi narůstá. Největší problém však nepředstavují legální vývozy státním subjektům, ale zbraně prodávané nelegálně nestátním polovojenským subjektům, teroristickým skupinám apod. Ty vedou k celkové destabilizaci bezpečnostní situace v některých oblastech – např. v subsaharské Africe či Latinské Americe.

4.1. Organizace spojených národů

4.1.1. Akční program OSN k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech

Také v roce 2006 byl hlavním rámcem aktivit OSN v oblasti kontroly ručních a lehkých zbraní¹⁸ (dále jen RLZ) *Akční program k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech* (dále jen Akční program OSN). Akční program OSN byl schválen v roce 2001. Stanovil cíle mezinárodního společenství v dané oblasti do roku 2006. Předností Akčního plánu OSN je to, že definuje konkrétní závazky a mechanismy pro zlepšení kontroly RLZ, které mají být uvedeny v život. Tato opatření lze rozdělit podle toho, na jaké úrovni mají být přijata. Jde o úroveň národní, regionální a globální.

Na *národní* úrovni se jedná mj. o přijetí a plnění legislativních norem týkajících se:

1. kontroly výroby, vývozu a dovozu RLZ,
2. evidence a sledování pohybu RLZ,
3. ničení nadpočetných RLZ.

Opatření na *regionální* úrovni jsou dobrovolná a jsou zaměřena na zvýšení vzájemné transparency. Mohou též zahrnovat regionálně závazná moratoria na výrobu, dovoz a vývoz RLZ s cílem zabránit jejich nežádoucímu hromadění v daném regionu či oblasti.

Na *globální* úrovni jde především o spolupráci v boji proti nezákonnému obchodování. Opatření tvoří součást úsilí mezinárodního společenství zaměřeného na předcházení konfliktům, ve kterých jsou RLZ zneužívány, a na řešení těchto konfliktů. Mezi tato opatření v první řadě patří demobilizační, demilitarizační, odzbrojovací a rekonsolidační projekty pro bojovníky, kteří byli zapojeni do konfliktu. Klíčovým prvkem je samozřejmě likvidace RLZ v těchto postižených oblastech.

Na přelomu června a července 2006 proběhla hodnotící konference Akčního programu OSN. Nepodařilo se dosáhnout shody na tom, jak by se měl dále Akční program OSN posílit.

¹⁸ Ruční zbraně jsou dle pracovní definice OSN zbraně určené pro osobní použití, obsluhované zpravidla jednou osobou (např. samopaly, lehké kulometry), lehké zbraně jsou potom obsluhovány skupinou osob a přepravovány lehkou technikou, jedná se např. o minomety nižších ráží či některé typy přenosných kanonů.

Mezi nejproblémovější otázky patřila návazná činnost a oblast rozvoje. Přes neúspěch konference zůstává Akční program OSN v platnosti a ČR bude podporovat jeho naplňování.

Valné shromáždění OSN přijalo v souvislosti s uvedenou problematikou rezoluci č. 61/66 „Nezákonný obchod s RLZ ve všech aspektech“ a rezoluci č. 61/71 „Pomoc státům při potlačování nezákonného obchodu s RLZ a při sběru RLZ“.

Česká republika i v roce 2006 národní cíle Akčního programu OSN plnila, a to včetně opatření legislativních¹⁹. Na úrovni regionální a globální podpořila všechny iniciativy zaměřené na zvýšení vzájemné transparence a vytváření univerzálně platných standardů. Výrazem její podpory tomuto úsilí byl v roce 2006 i dobrovolný finanční příspěvek ve výši jednoho milionu korun (47 308,17 USD = 34 910 €)²⁰ na vypracování databáze OSN, jejímž hlavním cílem je monitorování implementace Akčního programu OSN.

4.1.2. Smlouva o obchodu se zbraněmi (Arms Trade Treaty)

Projekt celosvětově platné právně závazné smlouvy, která by regulovala obchod s konvenčními zbraněmi lze datovat přibližně do roku 2003, kdy koalice nevládních organizací zahájila kampaň s názvem Arms Trade Treaty (ATT). Cílem této kampaně bylo nastartovat diskusi na mezinárodních fórech a přesvědčit vlády co největšího počtu zemí o nezbytnosti takového nástroje pro kontrolu mezinárodního obchodu vojenským materiálem. Hlavními principy, které by tato právně závazná mezinárodní smlouva měla zahrnovat, jsou tyto: zodpovědnost jednotlivých zemí; omezení transferů zbraní v případech, kdy by mohly být zneužity k porušování mezinárodního práva a podpoře organizovaného zločinu a korupce, způsobit ohrožení regionální bezpečnosti, stability a udržitelného rozvoje nebo porušení mezinárodních, regionálních nebo národních závazků; transparentnost; komplexnost kontroly.

Česká republika podporuje tuto iniciativu a snaží se napomáhat jejímu prosazování na bilaterální i multilaterální úrovni. V říjnu roku 2005 se na zasedání Rady pro všeobecné záležitosti v Lucembursku k myšlence ATT přihlásila i Evropská unie jako celek.

Rok 2006 lze bezesporu označit za přelomový. Sto dní před konáním Hodnotící konference k Akčnímu programu OSN (viz výše) došlo k intenzifikaci kampaně nevládních organizací - Control Arms. Podařilo získat přes milion fotografií nebo obrázků sympatizantů této smlouvy z více než 80 zemí světa.

I přes pokračující odmítavý postoj ze strany Spojených států amerických byla 6. prosince 2006 na 61. Valném shromáždění OSN souhlasným vyjádřením 153 vlád schválena rezoluce č. 61/89 – „Towards an arms trade treaty - Ke smlouvě o obchodu se zbraněmi: zavedení společných mezinárodních norem pro dovozy, vývozy a přesuny konvenčních zbraní“. Ta ukládá generálnímu tajemníkovi OSN, aby k připravované smlouvě shromáždil podklady od všech členských zemí obsahující její očekávané základní parametry. Termín pro jejich předání byl stanoven na 30. dubna 2007. Rezoluce dále předpokládá ustanovení mezinárodní skupiny odborníků na danou problematiku v roce 2008, která bude mít za úkol připravit pro příští setkání Valného shromáždění prvotní návrh smlouvy.

¹⁹ Viz <http://disarmament.un.org>.

²⁰ Do této částky není zahrnut český dobrovolný příspěvek pro UNDDA určený na činnost proti minám.

Dle názoru České republiky by Arms Trade Treaty měla právně závazným způsobem upravovat obchod s veškerými konvenčními zbraněmi a příslušnou municí. Aby se smlouva stala základem pro důvěryhodný funkční systém kontroly zbraní, měla by dle názoru ČR upravovat veškeré typy mezinárodních transakcí jako import, export, re-export, transit a překládku (tj. transfery), ale i zprostředkování. Přijetím mezinárodně závazného právního nástroje bude možné zajistit, že se z ATT stane silný nástroj zaručující legalitu a transparentnost mezinárodního obchodu se zbraněmi.

4.2. Mezinárodní kontrolní režimy

Česká republika je, podobně jako ostatní průmyslově vyspělé státy, aktivním účastníkem všech významných a pro ČR aplikovatelných mezinárodních kontrolních režimů zabývajících se zahraničním obchodem s vojenským materiálem, technologiemi a zbožím dvojího užití.

Bezpečnostní rizika, která se ČR takto snaží eliminovat na globální úrovni, vyplývají zejména z možného šíření zbraní hromadného šíření a zboží dvojího použití, z nadměrného hromadění konvenčních zbraní v jednotlivých zemích či regionech a ze zneužití zbraní pro teroristické účely.

Podle zaměření rozlišujeme tyto mezinárodní kontrolní režimy na:

- *Zanggerův výbor a Skupinu jaderných dodavatelů*²¹ v oblasti nešíření jaderných zbraní,
- *Australskou skupinu* v oblasti nešíření chemických a biologických zbraní,
- *Kontrolní režim raketových technologií* v oblasti raketových nosičů zbraní hromadného ničení²²
- *Wassenaarské ujednání* v oblasti konvenčních zbraní a zboží a technologií dvojího užití.

Činnost většiny mezinárodních kontrolních režimů sice není odvozena od mezinárodních smluv (výjimkou je Zanggerův výbor, jehož role se odvozuje od *Smlouvy o nešíření jaderných zbraní*), je však zaměřena na důsledné plnění závazků účastnických zemí vyplývajících z právně závazných mezinárodních smluv OSN týkajících se zákazu a/nebo nešíření zbraní hromadného ničení²³. V tomto smyslu mezinárodní kontrolní režimy efektivně doplňují a posilují systém těchto instrumentů OSN. Smlouva o obchodu se zbraněmi, jejíž příprava probíhá na půdě OSN, může tuto situaci ještě nadále vylepšit²⁴.

Jak již bylo řečeno, je v České republice zákonem č. 38/1994 Sb. zakázán obchod se zbraněmi jadernými, chemickými a biologickými stejně jako s nosiči schopnými nést takové zbraně²⁵. Aktivita ČR ve výše uvedených mezinárodních kontrolních režimech, s výjimkou

²¹ Nuclear Suppliers Group (NSG)

²² Missile Technology Control Regime (MTCR). Související Haagský kodex nešíření balistických raket (The Hague Code of Conduct, ang, zkr. HCOC) je politický dokument, který byl přijat v roce 2002 a který definuje opatření na budování důvěry v této oblasti.

²³ Významná je v tomto směru rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů č. 1540 (2004) k nešíření zbraní hromadného ničení (ZHN).

²⁴ Viz předchozí část naší Zprávy.

²⁵ „Předmětem obchodu s vojenským materiálem nesmí být zbraně hromadného ničení, kterými se rozumí jaderné, chemické a biologické zbraně.“ § 4 zákona č. 38/1994 Sb.

Wassenaarského ujednání, nemá přímý dopad na český zahraniční obchod s vojenským materiálem a zůstává většinou oblastí diplomacie a prevence²⁶.

Proliferace zbraní hromadného ničení není jediným problémem spjatým s vojenským materiálem. Ruční a lehké zbraně zabíjejí ve světě nepřijatelně velké množství civilistů a světová komunita začíná být i k této problematice stále vnímavější. Nebezpečí, jaké představují převody ručních a lehkých zbraní nestátním subjektům, ilustrují příklady zneužití přenosných protiletadlových raketových kompletů proti civilní letecké dopravě.

I v oblasti kontroly ručních a lehkých zbraní je Česká republika věrna svému postavení, aktivně působí ve stávajících kontrolních režimech a zasazuje se za globální prosazení přísnějších kontrol, podobných těm, kterými je sama vázána.

Ve světových kontrolních režimech existují orgány zaměřené na specifický druh zbraní, nejčastěji na zbraně hromadného ničení, jak bylo řečeno výše. Jedinou obdobnou iniciativou na globální úrovni, orientovanou pouze na ruční a lehké zbraně, avšak omezené pouze na nelegální obchody s nimi, je již zmíněný „Akční program OSN k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech“. Alternativou k vytváření dalších speciálních režimů pro ruční a lehké zbraně je zvýšení důrazu, který je kladen na tento typ materiálu v širěji zaměřených kontrolních režimech, ať již na regionální²⁷ nebo globální úrovni²⁸.

Následující řádky představí čtenáři pouze část mezinárodních kontrolních režimů mající reálný dopad na kontrolu exportu vojenského materiálu a ručních zbraní pro civilní použití v České republice (Wassenaarské ujednání). Informace o boji proti šíření zbraní hromadného ničení byly ve Zprávě za rok 2006 vědomě zatlačeny do pozadí. Zpráva rovněž nehovoří detailně o plnění závazků vyplývajících ze Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách, neboť tato problematika spadá spíše do oblasti bezpečnostní politiky a kontroly exportu se dotýká pouze okrajově.

4.2.1. Wassenaarské ujednání

Wassenaarské ujednání o kontrole vývozu konvenčních zbraní a zboží a technologií dvojího použití (The Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies - WA) bylo založeno v roce 1995²⁹. Zabývá se širokým spektrem zboží dvojího použití (tj. položek určených především pro použití v průmyslové oblasti, ale zneužitelných též k výrobě konvenčních zbraní) a konvenčních zbraní. WA má ze všech kontrolních režimů nejširší předmět své činnosti. Ten je definován seznamem vojenského materiálu (pokrývajícím konvenční vojenský materiál) a seznamem zboží a technologií dvojího užití (jenž obsahuje položky, které nejsou zahrnuty do kontrolních seznamů ostatních kontrolních režimů)³⁰.

²⁶ V oblasti chemických zbraní nelze vyloučit dopad mezinárodních kontrolních režimů na český zahraniční obchod. Problematiku šíření zbraní hromadného ničení spatřuje MPO bližší spíše problematice zboží dvojího užití než vojenského materiálu.

²⁷ Příkladem regionální spolupráce při kontrole převodů zbraní jsou mimo již zmiňovaného Kodex chování EU při vývozu zbraní, také Nairobský protokol či podobné iniciativy v rámci MERCOSUR, OBSE nebo CARICOM.

²⁸ Mimo Wassenaarského ujednání je to hlavně připravovaná Smlouva o obchodu se zbraněmi.

²⁹ Viz též www.wassenaar.org.

³⁰ Oba tyto seznamy jsou plně promítnuty v seznamech EU (www.consilium.europa.eu).

Podstatou činnosti WA je výměna informací týkající se jak obecných aspektů mezinárodního obchodu se strategickým zbožím (včetně analýz globálních trendů obchodu se zbraněmi, bezpečnostní situace v určitých regionech, podezřelých nákupních aktivit ap.), tak konkrétních obchodů se třetími zeměmi v definovaných kategoriích (včetně notifikací o zamítnutých licencích). Plenární zasedání WA v prosinci 2006 schválilo směrnice nejlepší praxe pro licencování položek na svém základním seznamu a na seznamu citlivých položek dvojího užití, jakož i směrnice nejlepší praxe při provádění kontrol nehmotných přesunů technologií. Česká republika se v roce 2006 soustředila mimo jiné na vztahy WA s nečleny a na posílení spolupráce WA s dalšími kontrolními režimy. V roce 2007 probíhá hodnocení uplynulých čtyř let činnosti WA. Zabývat se jím budou čtyři pracovní skupiny zaměřené na průhlednost režimu; vnější kontakty; ruční a lehké zbraně, přenosné protiletadlové raketové systémy, přepravu a zprostředkovatelství; reexport.

5. KONTROLA OBCHODU S RUČNÍMI ZBRANĚMI PRO CIVILNÍ POUŽITÍ

Palné zbraně, které nemají vojenský charakter, jsou dle českého právního řádu zbraně určené pro sportovní účely, hobby, lov či sebeobranu³¹. Zahraniční obchod s civilními zbraněmi a municí upravuje v České republice zákon číslo 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů. Nařízení vlády č. 203/2005, příloha zákona č. 228/2005 Sb., uvádí seznam výrobků, kterých se tato úprava týká. Jedná se prakticky pouze o revolvery, pistole a některé typy pušek včetně odpovídajícího střeliva. Výrobní struktura předních českých výrobců ukazuje, že velká část jejich produkce a vývoz spadá právě do tohoto systému kontroly obchodu.

Na rozdíl od dvoustupňového systému kontroly zahraničního obchodu s vojenským materiálem je kontrola obchodu s těmito zbraněmi jednostupňová. Ministerstvo průmyslu a obchodu rozhoduje o povolení na základě písemně podané žádosti fyzické nebo právnické osoby, ve které je uvedena, mimo jiné, cílová destinace, odběratel či počet dodávaných kusů. Pro udělení povolení si toto ministerstvo může vyžádat od žadatele a dotčených státních orgánů též poskytnutí dalších údajů nebo dokladů potřebných pro posouzení žádosti. Povolení není uděleno pokud nejsou splněny formální náležitosti, pokud to vyžadují bezpečnostní zájmy České republiky nebo pokud žadateli bylo v minulosti povolení odejmuto. Odejmutí povolení je dle zákona možné, pokud žadatel nedodržel podmínky stanovené v povolení, pokud uvedl do žádosti nepravdivé údaje či pokud odejmutí vyžadují bezpečnostní zájmy České republiky.

Ve srovnání s kontrolou exportu vojenského materiálu je role Ministerstva zahraničních věcí je při posuzování žádostí o povolení vývozu ručních zbraní pro civilní použití odlišná. Posuzování ze zahraničně politického hlediska zákon neumožňuje, ČR je však vázána Kodexem chování EU i dalšími dokumenty mezinárodně právní povahy respektovat embarga také v této oblasti. V praxi proto MZV poskytuje k žádostem o vývozní povolení Licenční správě souhrnnou informaci o skutečnostech, které je třeba vzít v úvahu před rozhodnutím o jeho udělení či neudělení.

V roce 2006 poskytlo MZV informace k 331 žádostem o udělení povolení k vývozu což představovalo nárůst o 68 % ve srovnání s rokem 2005 (197 žádostí).

Problematicke kontroly obchodu s ručními a lehkými zbraněmi (RLZ) v regionálním kontextu se věnuje Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). Během roku 2006 ČR plnila všechna opatření vyplývající z implementace Dokumentu OBSE k ručním a lehkým zbraním, který byl přijat na Ministerské radě OBSE v listopadu 2000. V roce 2006 ČR předala, tak jako v letech předcházejících, všechny požadované informace týkající se národní legislativy, opatření ke kontrole vývozu RLZ, systému značení RLZ, technologií na likvidaci zejména nadpočetných RLZ, vývozu a dovozu RLZ. Příprava požadovaných informací je realizována zejména ve spolupráci Ministerstva zahraničních věcí (Odbor bezpečnostní politiky) a Ministerstva průmyslu a obchodu (Licenční správa).

Z Dokumentu OBSE k ručním a lehkým zbraním mimo jiné vyplývá, že účastnické státy souhlasí s tím, aby všechny střelné zbraně vyrobené na jejich území byly označeny

³¹ Zákon číslo 119/2002 Sb. rozděluje zbraně a střelivo do různých kategorií. Vojenské zbraně jsou řazeny mezi zbraně kategorie „A“, které je zakázáno nabyvat do vlastnictví, držet nebo nosit. Policie ČR může udělit výjimku z tohoto zákazu držitel zbrojního pasu nebo zbrojní licence, za splnění podmínek stanovených v citovaném zákoně.

takovým způsobem, který umožní jejich sledovatelnost. Značení by mělo být stálé a mělo by poskytnout informaci umožňující identifikovat zemi původu a sériové číslo. Obdobný závazek se vztahuje i na neoznačené dovezené RLZ.

Na základě rozhodnutí 13/97 a 8/98 Fóra pro bezpečnostní spolupráci OBSE Česká republika předkládá informaci o transferech zbraní a zbraňových systémů za příslušný kalendářní rok v kategoriích a formátech stanovených v Registru konvenčních zbraní Organizace spojených národů. V případě ČR se jedná o následující kategorie – bojové tanky, ozbrojená bojová vozidla, dělostřelecké systémy velkého kalibru, bojová letadla a bojové helikoptéry. Zpráva o transferech za rok 2006 bude připravena a předána OBSE v polovině tohoto roku.

6. MEZINÁRODNÍ ZBROJNÍ EMBARGA

Česká republika respektuje veškerá embarga vyhlášená OSN, EU a Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (i přes to, že opatření vydaná OBSE jsou nemandatorní). Zároveň se aktivně podílí na jejich formulaci a aktualizaci v rámci všech výše zmíněných mezinárodních organizací.

Podobně jako v předchozích letech i roce 2006 došlo k četným změnám a to jak ve smyslu výčtu embargovaných zemí tak i rozsahu některých restriktivních opatření. Bylo obnoveno embargo EU (SP 2006/318/2006) vůči **Barmě/Myanmaru** s výjimkou nesmrtícího materiálu určeného pro humanitární a ochranné účely, materiálu pro programy OSN a EU a odminovací vybavení. Na základě rezoluce rady bezpečnosti OSN (dále jen RB OSN) 1727/2006 a společné pozice EU (dále jen SP) 2006/795/CFSP bylo vydáno všeobecné embargo na vývozy vojenského materiálu do **Korejské lidově demokratické republiky**. Toto restriktivní opatření je reakcí na zkoušku jaderné zbraně, kterou KLDR provedla v říjnu loňského roku.

Další ze zemí, na kterou bylo nově uvaleno embargo, se stal **Libanon**. Restriktivní opatření (RB OSN 1701/2006 a SP 2006/625/CFSP) byla schválena v reakci na vojenský konflikt, který se v této zemi odehrál v létě loňského roku. Týkají se všech subjektů, výjimkou jsou pouze transakce schválené vládou Libanonu nebo misí UNIFIL a dodávky přímo pro UNIFIL a Libanonské ozbrojené síly.

V případě **Libérie** došlo v rámci pravidelného obnovování platnosti embarga k jeho částečnému uvolnění. Stávající výjimky byly rozšířeny o zbraně a munici pro „Special Security Service“ (SSS) za účelem výcviku za předpokladu, že tento transfer byl předem schválen Komisí vzniklou na základě rezoluce RB OSN 1521/2003. Další výjimku tvoří dodávky zbraní a munice pro bezpečnostní složky kontrolované vládou této země a některý nesmrtící vojenský materiál předem schválený výše zmíněnou Komisí.

Restriktivní opatření uplatňovaná vůči **Somálsku** byla částečně uvolněna na základě rezoluce RB OSN 1725/2006. Nově lze do tohoto teritoria dodávat zbraně, vojenský materiál a související výcvik a technickou pomoc pokud se jedná o dodávky pro potřeby Intergovernmental Authority on Development (IGAD).

Standardní procedurou byly v tomto roce prodlouženy sankční režimy uplatňované vůči **Côte d'Ivoire (Pobřeží Slonoviny)**, **Uzbekistánu** a **Zimbabwe**.

V rámci projednávání transformace Kodexu chování EU z politicky závazného dokumentu na právně závaznou společnou pozici některé země opět otevřely otázku zrušení zbrojního embarga vůči **Číně**. Ani v loňském roce však nebylo dosaženo mezi zeměmi EU konsensu v této otázce. Zákaz vývozu vojenského materiálu přijatý v roce 1989 zůstává nadále v platnosti. Česká republika se řadí mezi ty země EU, které upozorňují na to, že zrušení embarga musí předcházet viditelný pokrok při zlepšování situace v oblasti ochrany lidských práv.

Zvláštní kontrolní režim je uplatňován vůči členským zemím společenství západoafrických zemí **ECOWAS**. Vývoz ručních a lehkých zbraní a dalšího vybraného vojenského materiálu do těchto zemí podléhá moratoriu, které členové tohoto sdružení

podepsali 1. listopadu 1998. Nutnou podmínkou pro vydání vývozní licence do daného teritoria je předložení souhlasu příslušného orgánu společenství.

Výčet všech aktuálně platných restriktivních opatření v oblasti kontroly vývozu vojenského materiálu je dostupný na www.mzv.cz/kontrolaexportu. V roce 2006 byly různé formy omezení uplatňovány na 16 zemí, oblastí či regionálních uskupení. Podrobný seznam je uveden v Příloze 3.

Příloha č.1 - Informace o dovozu a vývozu vyvezeného vojenského materiálu a ručních zbraní pro civilní použití

Vývoz/prodej některého vojenského materiálu zahraničním osobám v roce 2006

Vojenský materiál (příklad)	kusů	země (nejvýznamnější)
Revolvery a pistole		
(CZ různé modely, Nagant, Tokarev 1938)	35363	USA, Thajsko, Egypt, Kolumbie, Vietnam, Kazaschtán, Mexiko, Slovensko
Pušky a karabiny		
(CZ 858, Mauser, Mosin)	3855	USA, Kazachstán, Kanada, Belgie, Slovensko
Samopaly		
(CZ Škorpion, Špagin PPS 41, Thompson 1928, CZ 75 AUTO)	196	Švýcarsko, Francie, Kuvajit, Finsko
Samočinné pušky		
(CZ vz. 58)	30	USA, Kazachstán, Francie, Finsko
Lehké kulometry		
(UK vz. 59, MG 43, M53)	19	Slovensko, Finsko
Těžké kulometry		
(NSV, Browning, Maxim)	159	Polsko, Švýcarsko, Francie, Slovensko
Přenosná zařízení protitankových raket		
(RPG)	460	Japonsko, Afghánistán
Tanky		
(T-72, VT-55A)	37	Gruzie, Slovensko
Velkorážové dělostřelecké systémy		
(houfnice vz. 77 Dana, D-30)	42	Gruzie
Letadla		
(MiG 21, 23, L-39)	4	USA, Rakousko
Vrtulníky		
(Mi 17)	1	Lotyšsko

Kromě toho byla vyvezena další vozidla, upravená pro sběratelské účely, např. OT 90, BRDM ad.

Dovoz/nákup některého vojenského materiálu od zahraničních osob v roce 2006

Vojenský materiál (příklad)	kusů	země (nejvýznamnější)
Revolvery a pistole		
(Glock a CZ různé modely, Tokarev 1933)	8284	Slovensko, Rakousko, Bulharsko, Ukrajina, USA
Pušky a karabiny		
(Mauser, Mosin, Enfield)	3134	Německo, Ukrajina, Itálie
Samopaly		
(MPPS, Špagin, Sudajev, Thompson)	2855	Maďarsko, Ukrajina, Německo, Švýcarsko
Samočinné pušky		
(Stgw 44, M16, SR47)	218	USA, Bulharsko, Německo
Lehké kulometry		
(PKMS, MG34, M60)	346	Maďarsko, Ukrajina, USA
Těžké kulometry		
(RPK, Maxim)	1554	Maďarsko, Ukrajina, Velká Británie
Tanky		
(Merkava, Centurion, ČKD AH-IV)	3	Velká Británie, Švédsko, Izrael
Velkorážové dělostřelecké systémy		
(raketomet BM 21)	20	Maďarsko
Vrtulníky		
(Mi 35)	10	Rusko

Udělené a využité licence pro vývoz/prodej vojenského materiálu v roce 2006

UDĚLENÉ LICENCE			VYUŽITÍ LICENCÍ			
*)	HLAVNÍ POLOŽKY VOJENSKÉHO MATERIÁLU (SVM)	ORIENTAČNÍ HODNOTA	HLAVNÍ POLOŽKY VOJENSKÉHO MATERIÁLU (SVM)	ORIENTAČNÍ HODNOTA		
tis. EUR			tis. EUR			
North Africa	15	24,10,7,14,1		5 921	24,10,7,14,11,1	7 096
Algeria	7	10,1		1 259	24,10,11	2 213
Libya	3	24,7,14		1 193	7,14	712
Tunisia	5	24,10,1		3 469	24,10,1	4 171
Sub-Saharan Africa	15	14,24,6,10,1		8 762	10,6,24,1	1 581
Ethiopia	9	14,6,10		7 797	6,10	1 015
Mali	1	10		19	10	3
Nigeria	4	24,10		919	24,10	539
Zambia	1	1		27	1	24
North America	88	10,1,24,8,6,3,14,7,11,17,18,4,2		15 827	10,1,24,14,8,6,11,17,3,18,4	9 433
Canada	9	1,3		534	1,3	96
United States	79	10,1,24,8,6,14,3,7,11,17,18,4,2		15 293	10,1,24,14,8,6,11,17,18,3,4	9 337
Central America and the Caribbean	3	3,1		553	1	221
Guatemala	1	1		0		0
Mexico	1	1		249	1	221
Panama	1	3		304		0
South America	18	13,1,3,8		2 011	13,1,3	1 208
Brazil	1	8		45		0
Chile	3	1		3	1	3
Colombia	8	1		435	1,3	438
Ecuador	4	3,1		86	3,1	68
Uruguay	1	3		129	3	118
Venezuela	1	13		1 313	13	581
Central Asia	4	1,3		285	1,4,3	324
Kazakhstan	4	1,3		285	1,4,3	324
North East Asia	5	4,3,1		217	10,4,3,1	1 282
China (Hong Kong)	1	1		2	1	1
China (Mainland)	0			0	10	1 166
Japan	1	4		179	4	81
Mongolia	3	3		36	3	34
South East Asia	68	1,24,10,3,11,7		5 449	10,24,1,11,3,7	5 650
Indonesia	6	11,1		170	11,1	167
Malaysia	13	10,3,1		361	10,3	357
Philippines	2	1		19	1	19

UDĚLENÉ LICENCE			VYUŽITÍ LICENCÍ	
*)	HLAVNÍ POLOŽKY VOJENSKÉHO MATERIÁLU (SVM)	ORIENTAČNÍ HODNOTA	HLAVNÍ POLOŽKY VOJENSKÉHO MATERIÁLU (SVM)	ORIENTAČNÍ HODNOTA
		tis. EUR	tis. EUR	
Singapore	4	11,7	24,11,7	139
Thailand	38	1,24,10,3	1,24,10,3	2 221
Vietnam	5	10,1,3	10,24,1,3,11	2 747
South Asia	109	6,11,10,24,4,3,1,7	6,24,10,4,3,1,7	9 186
Afghanistan	1	4	4,6	205
Bangladesh	12	10,3	10,3	437
India	73	6	6	7 024
Pakistan	6	11,10,24,7	6,7	46
Sri Lanka	17	24,10,3,6,1	24,10,6,3,1	1 474
Europe Union	405	6,11,24,3,10,8,13,7,1,5,22,14,2,18,4,15,16,17	6,3,11,24,13,10,22,8,7,1,14,5,2,18,15,4,16	38 639
Austria	14	3,24,8,10,2,7	3,24,10,2,7	956
Belgium	9	8,1	8,1	257
Cyprus	2	3	3	59
Denmark	3	8,3	8,3	4
Estonia	4	6,3,10	11,6,24,3,10	3 158
Finland	3	6,1	6,1	72
France	18	10,1,3,8,18	10,24,3,1,8,18	216
Germany	83	11,24,10,22,14,6,3,8,16,1,13	24,11,22,6,3,10,8,16,14,1	3 865
Greece	5	3,6,24	3,6,24	361
Hungary	11	10,24,13,3,6,1	24,3,10,6	99
Italy	4	24	24	13
Latvia	8	3,10,13,11	3,24,10,8,13,11	3 318
Lithuania	3	3,7,24	3,7,24	435
Luxembourg	1	6	6	18
Netherlands	9	7,24,3	7,24,3	100
Poland	44	6,8,13,24,3,10,11,1,4,17,18,7	6,13,24,8,11,1,3,4,10,18,7	6 271
Portugal	4	7,3	7,3	14
Slovakia	162	6,3,11,24,13,10,7,5,2,18,8,1,15,16	6,3,11,13,24,10,14,7,5,1,2,18,15,8,16	18 748
Slovenia	1	15	15	14
Spain	2	3,10	3	206
Sweden	3	6,3,8	6,3,8	383
United Kingdom	12	6,24,1	6,1	72
Other European countries	56	6,10,14,2,24,3,5,11,8,1,17,7	6,10,24,2,3,5,8,1,4,7	9 598
Azerbaijan	1	10	10	230
Bosnia and Herzegovina	1	3		0
Bulgaria	5	24,3,10	3,24,4,10	540

UDĚLENÉ LICENCE			VYUŽITÍ LICENCÍ		
*)	HLAVNÍ POLOŽKY VOJENSKÉHO MATERIÁLU (SVM)	ORIENTAČNÍ HODNOTA	HLAVNÍ POLOŽKY VOJENSKÉHO MATERIÁLU (SVM)	ORIENTAČNÍ HODNOTA	
		tis. EUR			tis. EUR
Croatia	2 24,11	325			0
Georgia	10 6,2,5,3	3 558	6,2,3,5		6 196
Macedonia (Former Yugoslav Republic o	1 3	27	3		68
Norway	1 7	2	7		2
Romania	6 10,8	342	24,10,8		838
Russian Federatiór	8 10,6,3	2 191	10		327
Switzerland	10 14,10,24,1,3,2	2 257	1,24,3		66
Turkey	4 17,7	38	7		9
Ukraine	7 10,6,24	1 288	10,6,24		1 322
Middle East	45 6,18,1,10,13,3,11,7,8,4	8 636	18,6,5,1,10,14,13,11,3,7,8,4		8 744
Egypt	25 18,6,1,3,11,7,10	5 856	18,1,14,11,6,3,7,10		4 646
Iraq	3 8	40	8		38
Israel	3 13,10,4	292	13,10,4		261
Jordan	2 3	1	6		299
Kuwait	1 1	115	1		12
Qatar	1	0			0
Syria	3 10	219	10		215
United Arab Emirates	5 6,3	209	6,3		202
Yemen	2 6	1 904	6,5		3 071
Oceania	4 8,1	82	8		27
New Zealand	4 8,1	82	8		27
TOTAL	835 6,11,10,24,1,14,3,18,13,8,7,2,4,5,22,17,15,16	181 751	6,24,10,3,11,1,18,13,14,5,8,2,7,22,4,15,17,16		92 989

*) Počet udělených licencí

Udělené a využité licence pro dovoz/nákup vojenského materiálu v roce 2006

UDĚLENÉ LICENCE			VYUŽITÍ LICENCÍ	
*)	HLAVNÍ POLOŽKY VOJENSKÉHO MATERIÁLU (SVM)	ORIENTAČNÍ HODNOTA	HLAVNÍ POLOŽKY VOJENSKÉHO MATERIÁLU (SVM)	ORIENTAČNÍ HODNOTA
tis. EUR			tis. EUR	
Sub-Saharan Africa	2	24,5	5	29
South Africa	2	24,5	5	29
North America	114	11,24,3,10,4,1,7,5,15,2,13	11,24,4,3,7,10,1,5,2,15,13	3 196
Canada	23	3,24,2,5,1,10,4,15	3,24,2,1,10,4,15	483
United States	91	11,24,10,4,1,7,5,15,13	11,24,4,7,10,1,5,15,13	2 713
South America	1	3	3	9
Brazil	1	3	3	9
North East Asia	2	1	1	2
China (Mainland)	2	1	1	2
South East Asia	1	1		0
Malaysia	1	1		0
South Asia	1			0
Bangladesh	1			0
Europe Union	327	6,10,24,11,18,8,3,1,5,15,7,2,4,22,16,13,17,14	5,4,10,6,11,18,24,1,15,14,3,8,7,2,22,23,13,16,17	83 560
Austria	12	1,18	1,18	714
Belgium	11	8,11,24,10,3	11,8,24,3	952
Denmark	6	5,22,24,11,10	5,22,11,10	327
Finland	5	6,1,17	4,6,1,17	2 145
France	34	11,18,5,15,24,3,1,8	11,18,5,15,10,24,1,3,8	4 571
Germany	61	10,3,1,24,15,8,11,5,6,7,16,13	10,24,3,15,1,11,8,6,7,16	7 657
Greece	1	6	6	2
Hungary	9	6,1,2,8,10	1,2,10,3,6	408
Italy	5	10,1	14,10,24,1	1 868
Latvia	1	3	10,24,3	239
Lithuania	6	10	10	900
Netherlands	7	15	15	274
Poland	32	24,10,6,7,1,11,3	10,24,7,6,11,3	912
Slovakia	64	6,18,24,11,8,3,5,7,1,10,4	18,6,24,11,3,7,1,10,5,4	3 781
Spain	4	4,24,1	4,24	147
Sweden	11	24,5,3,11,6,13,14	5,4,11,3,6,14,13	51 222
United Kingdom	58	6,11,10,1,15,13	6,11,24,10,15,1,23,13	7 441
Other European countries	106	10,24,3,6,5,1,17,7,15,4,8,2,11,13	10,3,15,1,24,5,4,17,7,6,2,11,8,13	5 357
Bosnia and Herzegovina	3	3	3	1 447

	UDĚLENÉ LICENCE		VYUŽITÍ LICENCÍ		
	*)	HLAVNÍ POLOŽKY VOJENSKÉHO MATERIÁLU (SVM)	ORIENTAČNÍ HODNOTA	ORIENTAČNÍ HODNOTA	
			tis. EUR	tis. EUR	
Bulgaria	16	6,3,1,2,4,11,8	1 399	1,6,2,3,4,11	173
Montenegro	3	13	4	13	3
Norway	2	15,3	35	15,3	223
Romania	0		0	3	6
Russian Federation	31	10,1	1 142	10,1	1 958
Serbia	2	3,13	27		0
Switzerland	32	5,17,7,15,3,8,24,1	1 180	5,15,17,3,7,24,1,8	697
Turkey	1	4	115	4	99
Ukraine	16	24,10,1,11	1 490	24,1,10,6,11	751
Middle East	17	24,15,6,13,1	457	15,24,6,13,1	310
Egypt	1		0		0
Israel	14	24,15,6,13,1	457	15,24,6,13,1	310
Lebanon	1		0		0
United Arab Emirates	1		0		0
Oceania	2	6	590	6	590
New Zealand	2	6	590	6	590
TOTAL	573	6,10,24,11,3,1,18,8,5,15,4,7,17,2,22,13,16,14	63 899	5,10,4,6,11,24,18,3,1,15,14,8,7,2,17,22,23,13,16	93 053

Užití vojenského materiálu prodaného zahraničním osobám v roce 2006

p.č.	země KU	1.	2.	3.	4.
orientační podíl v procentech					
1	Afghanistan	100			
2	Algeria	100			
3	Angola	100			
4	Austria	67	28		5
5	Azerbaijan	100			
6	Bangladesh	100			
7	Belgium				100
8	Bosnia and Herzegovina				100
9	Bulgaria	35			65
10	Canada				100
11	Colombia	100			
12	Cyprus	99	1		
13	Denmark	100			
14	Ecuador	100			
15	Egypt	20	18	2	60
16	Estonia	76	22		2
17	Ethiopia	100			
18	Finland	51		12	37
19	France		27	59	14
20	Georgia	100			
21	Germany			60	40
22	Greece	52	33	15	0
23	Hungary	52			48
24	Chile	100			
25	China (Hong Kong)		100		
26	China (Mainland)			100	
27	India	89		11	
28	Indonesia	46	4		50
29	Iraq	100			
30	Israel	4			96
31	Italy				100
32	Japan	98	2		
33	Jordan	100			
34	Kazakhstan	10	35		55
35	Kuwait				100
36	Latvia	93			7
37	Libya	41	59		
38	Lithuania	100			
39	Luxembourg				100
40	Macedonia (Form. Yugosl. Rep. of)		100		
41	Malaysia	100			
42	Mali	100			
43	Mexico	100			
44	Mongolia		100		
45	Netherlands			81	19
46	New Zealand			100	
47	Nigeria	100			
48	Pakistan				100
49	Philippines				100
50	Poland	24		49	27
51	Portugal	32	68		
52	Romania			5	95
53	Russian Federation	100			
54	Singapore				100
55	Slovakia	84		12	4

p.č.	země KU	1.	2.	3.	4.
orientační podíl v procentech					
56	Spain	100			
57	Sri Lanka	95			5
58	Sweden			100	
59	Switzerland			40	60
60	Syria	100			
61	Thailand	79	21		
62	Tunisia	100			
63	Turkey	100			
64	Uganda	100			
65	Ukraine			84	16
66	United Arab Emirates	99	1		
67	United Kingdom	62			38
68	United States	13		52	35
69	Uruguay	100			
70	Venezuela		100		
71	Vietnam	32	6	44	18
72	Yemen	100			
73	Zambia		100		

Charakteristika převažujícího užití

1. ozbrojené síly – armáda, letectvo, námořnictvo
2. bezpečnostní složky – policie, místní správa
3. průmysl – další zpracování
4. obchod, sběratelé

Realizace vývozu vojenského materiálu v letech 2003-2006

	2006	2005	2004	2003
orientační hodnota v tis. EUR				
North Africa	7096	3470	6043	19659
Algeria	2213	2265	5292	17491
Libya	712	0	0	0
Morocco	0	362	199	0
Tunisia	4171	843	552	2168
Sub-Saharan Africa	1581	1683	1051	2188
Angola	0	304	0	0
Cape Verde	0	5	0	0
Chad	0	3	0	0
Congo (Democratic Republic of)	0	0	0	992
Ethiopia	1015	839	709	307
Kenya	0	0	222	733
Malawi	0	0	1	0
Mali	3	422	0	0
Nigeria	539	110	38	156
South Africa		0	81	0
Zambia	24	0	0	0
North America	9433	13215	4668	5429
Canada	96	207	110	467
United States	9337	13008	4558	4962
Central America and the Caribbean	221	1450	212	281
Dominican Republic	0	33	0	0
Mexico	221	1333	212	281
Trinidad and Tobago	0	84	0	0
South America	1208	1907	1505	615
Chile	3	0	1	243
Colombia	438	1733	1424	372
Ecuador	68	63	0	0
Peru	0	1	0	0
Uruguay	118	110	80	0
Venezuela	581	0	0	0
Central Asia	324	1515	1815	122
Kazakhstan	324	1515	1685	122
Uzbekistan	0	0	130	0
North East Asia	1282	2165	3038	132
China (Hong Kong)	1	0	0	0
China (Mainland)	1166	2162	3006	100
Japan	81	0	0	0
Korea (Democratic Republic of)	0	0	0	32
Mongolia	34	3	31	0
Taiwan	0	0	1	0
South East Asia	5650	6032	4921	5262
Indonesia	167	0	625	1778
Malaysia	357	21	3	45
Philippines	19	0	12	83
Singapore	139	15	0	0
Thailand	2221	2268	3146	2519
Vietnam	2747	3728	1135	837
South Asia	9186	5579	20791	17736
Afghanistan	205	355	1842	0
Bangladesh	437	578	1021	565

	2006	2005	2004	2003
orientační hodnota v tis. EUR				
India	7024	3793	17240	17025
Pakistan	46	3	2	12
Sri Lanka	1474	850	686	134
Europe Union	38639	33850	30314	21043
Austria	956	7	52	4
Belgium	257	277	456	179
Cyprus	59	488	0	0
Denmark	4	0	0	0
Estonia	3158	19	68	29
Finland	72	138	48	85
France	216	12	534	248
Germany	3865	1765	3992	1466
Greece	361	286	69	21
Hungary	99	1283	988	2377
Italy	13	0	0	0
Latvia	3318	606	47	16
Lithuania	435	797	262	1295
Luxembourg	18	0	0	0
Netherlands	100	48	33	54
Poland	6271	4556	7424	1639
Portugal	14	50	7	0
Slovakia	18748	21089	13085	12866
Slovenia	14	97	64	70
Spain	206	193	330	325
Sweden	383	240	0	334
United Kingdom	72	1899	2855	35
Other European countries	9598	7734	5314	3961
Azerbaijan	230	717	165	363
Bulgaria	540	1622	460	169
Croatia		0	96	13
Georgia	6196	3264	2043	1363
Macedonia (Former Yugoslav Republic of)	68	25	1148	0
Norway	2	0	0	1
Romania	838	207	81	263
Russian Federation	327	1021	911	1705
Switzerland	66	25	31	82
Turkey	9	41	21	2
Ukraine	1322	812	358	0
Middle East	8744	9456	10019	6460
Egypt	4646	3443	1648	854
Iraq	38	2063	2873	2286
Israel	261	1289	821	1803
Jordan	299	0	1	295
Kuwait	12	186	0	0
Lebanon	0	712	342	140
Oman	0	5	0	0
Qatar	0	0	0	0
Saudi Arabia	0	551	957	0
Syria	215	267	0	110
United Arab Emirates	202	936	1022	972
Yemen	3071	4	2355	0
Oceania	27	2	7	0
New Zealand	27	0	7	0

	2006	2005	2004	2003
	orientační hodnota v tis. EUR			
Australia	0	2	0	0
Total	92989	88058	89700	82888

**Kladně vyřízené žádosti o udělení licence podle zákona č. 38/1994 Sb.,
o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, v letech 1999-2006**

rok	kladná rozhodnutí
1999	1008
2000	985
2001	1041
2002	990
2003	1232
2004	1332
2005	1471
2006	1408

**Povolení k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem v
roce 2006**

Počet podaných žádostí o vydání povolení	44
Počet rozhodnutí	44
z toho negativní	1
Počet zrušených povolení	1
Počet držitelů povolení koncem roku	140
Počet držitelů povolení koncem předchozího roku	135

Seznam držitelů povolení je k dispozici na internetových stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu. Předmět podnikání je uveden ve výpisu z Obchodního rejstříku.

**Položky českého Seznamu vojenského materiálu (SVM)
a společného seznamu vojenského materiálu Evropské unie (ML)**

SVM	→	ML
SVM 1	Zbraně a jejich speciálně konstruované součásti	ML 1
SVM 2	Velkorážová výzbroj nebo zbraně a vrhače a jejich speciálně konstruované součásti	ML 2
SVM 3	Střelivo a jeho speciálně konstruované součásti	ML 3
SVM 4	Bomby, torpéda, rakety a střely a jejich speciálně konstruované součásti	ML 4
SVM 5	Systémy a podsystémy řízení palby a jejich speciálně konstruované součásti	ML 5
SVM 6	Vozidla	ML 6
SVM 7	Toxikologické prostředky	ML 7
SVM 8	Vojenské výbušniny a paliva	ML 8
SVM 9	Válečná plavidla	ML 9
SVM 10	Letadla a vrtulníky	ML 10
SVM 11	Elektronická zařízení speciálně konstruovaná pro vojenské použití	ML 11
SVM 12	Fotografická a elektrooptická zobrazovací zařízení	ML 15
SVM 13	Speciální pancéřové materiály	ML 13
SVM 14	Speciální zařízení pro vojenský výcvik	ML 14
SVM 15	Vojenská infračervená zařízení, tepelně zobrazující a obraz zesilující zařízení	ML 15
SVM 16	Výkvyky, odlitky a polotovary	ML 16
SVM 17	Různé materiály	ML 17
SVM 18	Výrobní zařízení	ML 18
	Technologie	ML 22
SVM 19	Kryogenní a "supravodivá" zařízení	ML 20
SVM 20	Elektricky spouštěné uzávěry fotochromického nebo elektrooptického ty	ML 15
SVM 21	Systémy zbraní směřované energie	ML 19
SVM 22	Programové vybavení	ML 21
SVM 23	Systémy zbraní s kinetickou energií	ML 12
SVM 24	Služby	ML 22

Vývoz palných zbraní pro lov, hobby nebo sebeobranu z České republiky v roce 2006

pistole a revolvery

Počet využitých licencí: 155
Počet zbraní: 36 432
Orientační hodnota: 7 500 tis. Euro

Příklad zboží: CZ různé modely, Alfa, Holec Kora, Drulov, Kevin

Do zemí: Argentina, Austrálie, Belize, Bosna a Hercegovina, Bolívie, Brazílie, Bulharsko, Egypt, Ekvádor, Filipíny, Guatemala, Guayana, Chile, Chorvatsko, Jihoafrická republika, Kamerun, Kanada, Kazachstán, Keňa, Kostarika, Kuvajt, Mexiko, Moldávie, Namibie, Nikaragua, Norsko, Omán, Peru, Salvádor, Švýcarsko, Tanzánie, Thajsko, Turecko, Ukrajina, Uruguay, USA, Zambie

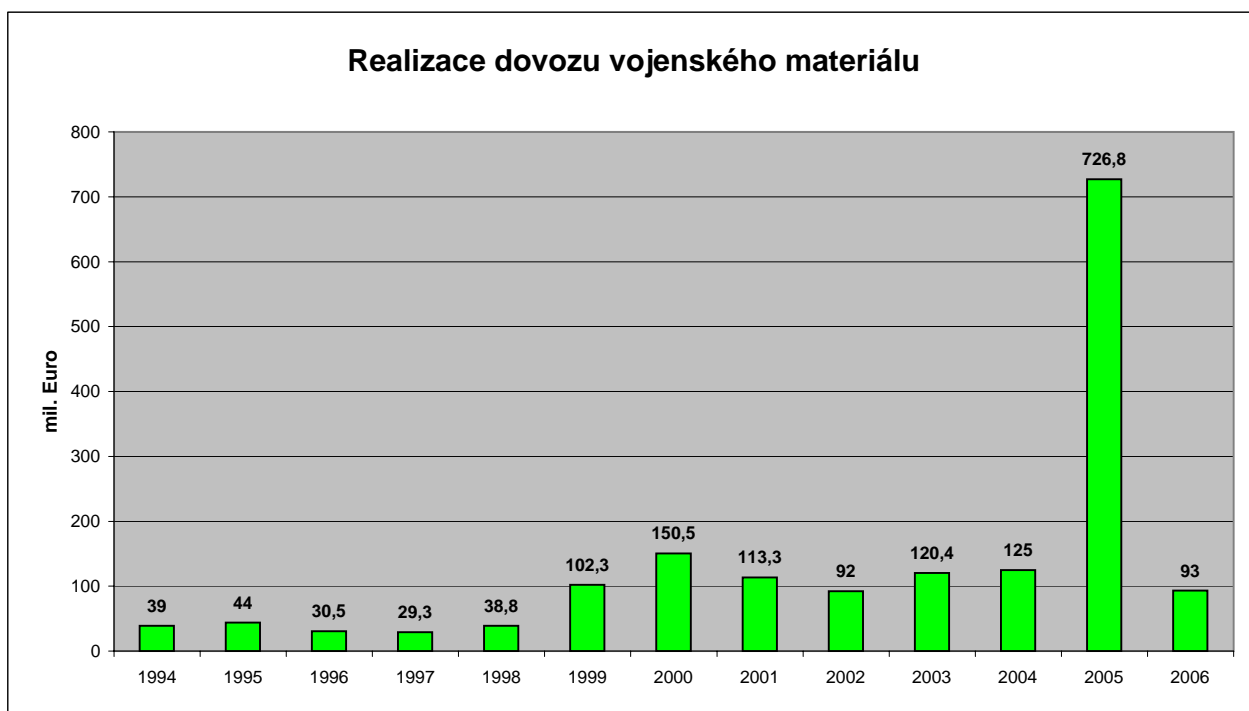
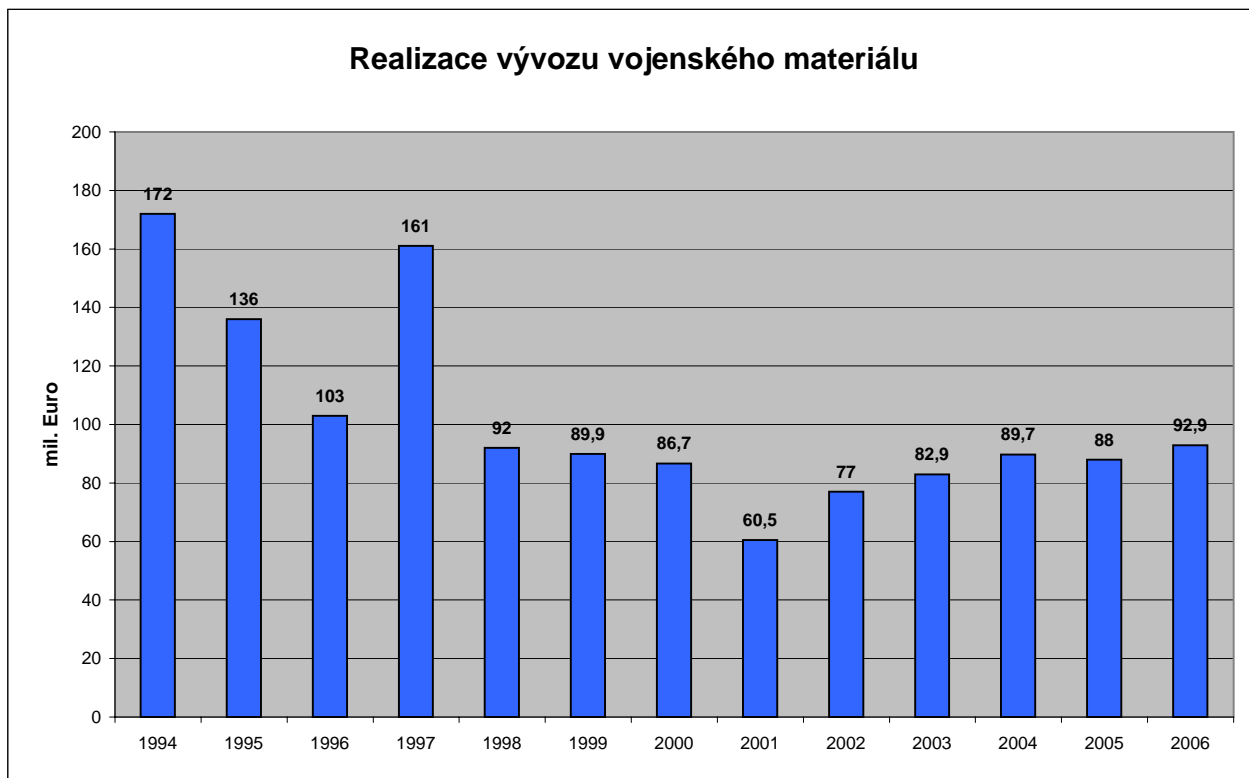
kulovnice, brokovnice, malorážky

Počet využitých licencí: 163
Počet zbraní: 44 298
Orientační hodnota: 7 918 tis. Euro

Příklad zboží: CZ různé modely, ZKM různé modely, ZK

Do zemí: Argentina, Austrálie, Belize, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Egypt, Ekvádor, Filipíny, Guatemala, Chile, Chorvatsko, Island, Izrael, Jihoafrická republika, Kanada, Kazachstán, Keňa, Kostarika, Kuvajt, Makedonie, Mexiko, Moldávie, Mongolsko, Namibie, Nikaragua, Norsko, Nová Kaledonie, Paraguay, Peru, Ruská federace, Salvádor, Srbsko, Švýcarsko, Tanzánie, Thajsko, Ukrajina, USA, Uruguay, Zambie

Příloha 2 - Grafické ilustrace trendů v zahraničním obchodu s vojenským materiálem

Příloha 3 – Přehled restriktivních opatření v oblasti kontroly vývozu vojenského materiálu

Stát	Rezoluce RB OSN Společný postoj EU Rozhodnutí OBSE	Embargo/zakázané zboží/činnost	Opatření v ČR
všechny země		protipěchotní miny	zákon č. 305/1999 Sb.
Afghánistán	1333 ze dne 19.12.2000 1390 ze dne 16.1.2002 2002/402/CFSP ze dne 27.5.2002 2003/140/CFSP ze dne 27.2.2003	zbrojní embargo OSN a EU vztahující se na území pod kontrolou Talibánu, rozšíření na Usámu bin Ládina, členy Al Kajdá a Talibánu a osoby s nimi spojené	realizována v rámci zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, a vyhlášky č. 89/1994 Sb., o podmínkách vydávání úředního povolení k dovozu a vývozu zboží a služeb ve znění pozdějších předpisů
Arménie	853 ze dne 29.7.1993	právně nezávazná politická výzva k uplatňování zbrojního embarga OSN	
Ázerbajdžán	853 ze dne 29.7.1993	právně nezávazná politická výzva k uplatňování zbrojního embarga OSN	
Náhorní Karabach	Rozhodnutí CSO OBSE ze dne 13.3.1992	zbrojní embargo OBSE	
Barma (Myanmar)	2004/423/CFSP ze dne 26.4.2004 2005/340/CFSP ze dne 25.4.2005 2006/318/CFSP ze dne 27. 4. 2006	zbrojní embargo EU	
Čína (bez Hongkongu a zvláštní správní oblasti Macao)	Deklarace Evropské rady z Madridu ze dne 27. 6. 1989	zbrojní embargo EU	

Stát	Rezoluce RB OSN Společný postoj EU Rozhodnutí OBSE	Embargo/zakázané zboží/činnost	Opatření v ČR
Côte d'Ivoire (Pobřeží slonoviny)	1572 ze dne 15.11.2004 1643 ze dne 15.12.2005 1727 ze dne 15.12.2006 2004/852/CFSP ze dne 15.12.2004 2006/30/CFSP ze dne 15.12. 2006	zbrojní embargo OSN a EU	
ECOWAS členské země: Benin Burkina Faso Kapverdy Pobřeží slonoviny Gambie Ghana Guinea Guinea Bisau Libérie Mali Mauretánie Niger Nigerie Senegal Sierra Leone Togo	Memorandum na vývoz, dovoz a výrobu ručních a lehkých zbraní s výjimkou zbraní dovážených z hlediska legitimních potřeb bezpečnosti (obranu) těchto zemí ze dne 1.11.1998	Memorandum se vztahuje na pistole, samopaly, pušky, samonabíjecí pušky, kulomety, protitankové střely, minomety a houfnice ráže do 85 mm, munice a náhradní díly	
Irák	661 ze dne 6.8.1990 1483 ze dne 22.5.2003 1546 ze dne 8.6.2004 Deklarace ES č. 56/90 ze dne 4.8.1990 2003/495/CFSP ze dne 8.7.2003 2004/553/CFSP ze dne 19.7.2004	zbrojní embargo OSN (s výjimkou mezinárodní Správy Iráku dle rezoluce 1483) a EU	Vyhláška č. 486/1991 Sb., o omezení obchodování s Iráckou republikou, byla zrušena vyhláškou č. 171/2003 Sb
Konžská demokratická republika (býv. Zair)	1493 ze dne 28.7.2003 1596 ze dne 18.4.2005 2005/440/CFSP ze dne 13.6.2005	zbrojní embargo OSN a EU	
Korejská lidově demokratická republika	1718 ze dne 14.11.2006 2006/795/CFSP ze dne 20. 11. 2006	zbrojní embargo OSN a EU	

Stát	Rezoluce RB OSN Společný postoj EU Rozhodnutí OBSE	Embargo/zakázané zboží/činnost	Opatření v ČR
Libanon	1701 ze dne 11.8.2006 2006/625/CFSP ze dne 15. 9. 2006	zbrojní embargo OSN a EU	
Libérie	1521 z roku 2003 1579 ze dne 21.12.2004 1647 ze dne 20.12.2005 1683 ze dne 13.6.2006 1731 ze dne 20.12.2006 2004/137/CFSP ze dne 10.2.2004 EC Regulation No.234/2004 (10/02/04) 2006/31/CFSP ze dne 23.11. 2006 2006/518/CFSP ze dne 24. 7. 2006	zbrojní embargo OSN a EU	
Rwanda	918 ze dne 17.5.1994 997 ze dne 9.6.1995 1011 ze dne 16.8.1995	zbrojní embargo OSN; rezoluce 1011 ukončila dne 1. 9.1996 zbrojní embargo vůči vládě; avšak zbrojní embargo vůči nevládním silám zůstává v platnosti	
Sierra Leone	1132 ze dne 8.10.1997 1171 ze dne 5.6.1998 1299 ze dne 19.5.2000 1998/409/CFSP ze dne 29.6.1998	zbrojní embargo OSN a EU (vyjma dodávek ECOMOG a OSN)	
Somálsko	733 ze dne 23.1.1992 1356 ze dne 19.6.2001 1425 ze dne 22.7.2002 1725 ze dne 6.12.2006 2002/960/CFSP ze dne 10.12.2002	zbrojní embargo OSN a EU	
Súdán	1556 ze dne 30.7.2004 1591 ze dne 29.3.2005 2004/31/CFSP ze dne 9.1.2004 2005/411/CFSP ze dne 30.5.2005	zbrojní embargo OSN a EU	

Stát	Rezoluce RB OSN Společný postoj EU Rozhodnutí OBSE	Embargo/zakázané zboží/činnost	Opatření v ČR
Uzbekistán	2005/792/CFSP ze dne 14.11.2005 2006/787/CFSP ze dne 13.11. 2006	zbrojní embargo EU	
Zimbabwe	2004/161/CFSP ze dne 19.2.2004 2005/140/CFSP ze dne 21.2.2005 2006/51/CFSP ze dne 30. 1. 2006	zbrojní embargo EU	

Příloha 4 – Text Kodexu chování EU při vývozu zbraní rozšířený o komentář z vybraných kapitol Uživatelské příručky

Kodex chování Evropské unie při vývozu zbraní

Rada Evropské unie

vycházejíc ze Společných kritérií schválených Evropskou radou v Lucemburku (1991) a v Lisabonu (1992),

uznávajíc zvláštní odpovědnost států vyvážejících zbraně,

rozhodnuta stanovit vysoké společné standardy, které by měly být všemi členskými státy považovány za minimální při rozhodování o transferech konvenčních zbraní a pro omezování těchto transferů, a rozhodnuta posílit výměnu relevantních informací s cílem dosáhnout větší transparentnosti,

odhodlána zabránit vývozu vybavení, které by mohlo být použito pro vnitřní represi, mezinárodní agresi nebo přispět k regionální nestabilitě,

přejíc si v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) posílit spolupráci a podpořit konvergenci v oblasti vývozu konvenčních zbraní,

berouc v úvahu doplňující opatření přijatá proti nelegálním transferům ve formě Programu EU prevence a potlačování nelegálního obchodu s konvenčními zbraněmi,

uznávajíc přání členských zemí zachovat obranný průmysl jako součást své průmyslové základny a obranného úsilí,

uznávajíc , že státy mají právo transferu prostředků pro potřeby vlastní obrany, které jsou v souladu s právem na sebeobranu uznaným Chartou OSN,

přijala následující Kodex chování a Operativní opatření:

PRVNÍ KRITÉRIUM

Respektování mezinárodních závazků členských států, zejména sankcí vyhlášených Radou bezpečnosti OSN a Společenstvím, dohod o non-proliferační, jakož i respektování závazků jiných subjektů a dalších mezinárodních závazků.

Vývozní licence by měla být zamítnuta, pokud by její vydání bylo v rozporu, mimo jiné, s:

- (a) mezinárodními závazky členských států nebo s jejich závazky prosazovat plnění zbrojních embarg OSN, OBSE a EU;

- (b) mezinárodními závazky členských států vyplývajícími ze Smlouvy o nešíření jaderných zbraní, Úmluvy o zákazu biologických a toxinových zbraní a Úmluvy o zákazu chemických zbraní;
- (c) závazky členských států v rámci Australské skupiny, Kontrolního režimu raketových technologií, Skupiny jaderných dodavatelů a Wassenaarského ujednání;
- (d) závazkem členských států nevyvážet žádný druh protipěchotních min.

DRUHÉ KRITÉRIUM

Respektování lidských práv v zemi konečného určení.

Členské státy zváží přístup odběratele k relevantním principům vyplývajícím z mezinárodních lidsko-právních instrumentů, přičemž:

- (a) nevydají vývozní licenci, jestliže existuje jasné riziko, že navrhovaný vývoz může být použit pro vnitřní represi;
- (b) budou vydávat licence se zvláštní obezřetností a opatrností pro země, kde jsou podle hodnocení kompetentních orgánů OSN, Rady Evropy nebo EU vážně porušována lidská práva, přičemž budou postupovat případ od případu a vezmou v úvahu povahu materiálu.

Materiálem, který by mohl být použit pro vnitřní represi, se pro tento účel bude, mimo jiné, rozumět takový materiál nebo jemu podobný, u kterého bylo prokázáno používání pro vnitřní represi udaným konečným uživatelem, nebo materiál, u něhož je důvod se domnívat, že nebude dodán deklarovanému konečnému uživateli či pro deklarované konečné užití, ale že bude použit pro vnitřní represi. V souladu s odstavcem 1 Operativních ustanovení tohoto Kodexu bude charakter materiálu pečlivě zvažován, zvláště tehdy, jestliže je určen pro účely vnitřní bezpečnosti. Vnitřní represe zahrnuje, mimo jiné, mučení a jiné kruté, nelidské a ponižující zacházení nebo trestání, hromadné nebo svévolné popravy, zmizení, svévolné zadržení nebo jiné výrazné porušování lidských práv a základních svobod, které jsou uvedeny v relevantních mezinárodních instrumentech vztahujícím se k lidským právům, včetně Všeobecné deklarace lidských práv a Mezinárodní úmluvy o občanských a politických právech.

TŘETÍ KRITÉRIUM

Vnitřní situace v zemi konečného určení jako výsledek existence napětí nebo ozbrojeného konfliktu.

Členské státy nedovolí vývozy, které by podněcovaly či prodlužovaly ozbrojené konflikty či zhoršovaly existující napětí a konflikty v zemi konečného určení.

ČTVRTÉ KRITÉRIUM

Zachování regionálního míru, bezpečnosti a stability.

Členské státy nevydají vývozní licenci v případě, že existuje jasné riziko, že by zamýšlený příjemce daný vývoz použil k agresi vůči jiné zemi nebo k prosazení územního požadavku silou.

Členské státy při zvažování těchto rizik vezmou mimo jiné v úvahu:

- (a) existenci nebo pravděpodobnost ozbrojeného konfliktu mezi příjemcem a jinou zemí;
- (b) územní požadavek vůči sousední zemi, který se příjemce v minulosti snažil nebo hrozil prosadit silou;
- (c) pravděpodobnost, že by materiál byl použit jinak než pro legitimní národní bezpečnost a obranu příjemce;
- (d) nutnost neovlivňovat nepříznivě jakýmkoliv významným způsobem regionální stabilitu.

PÁTÉ KRITÉRIUM

Národní bezpečnost členských států a území, za které členské státy ve vnějších vztazích odpovídají, a bezpečnost zemí spřátelených a spojeneckých.

Členské státy vezmou v úvahu:

- (a) potenciální dopad navrhovaného vývozu na obranné a bezpečnostní zájmy své, svých přátel, spojenců a jiných členských států, přičemž zároveň uznávají, že tento faktor nemůže ovlivnit použití kritérií vztahujících se k lidským právům a k regionálnímu míru, bezpečnosti a stabilitě;
- (b) riziko použití daného zboží proti vlastním ozbrojeným silám, silám přátel, spojenců nebo jiných členských států;
- (c) riziko nezamýšlených transferů technologií či jejich přepracování k jiným účelům, než pro které byly určeny.

ŠESTÉ KRITÉRIUM

Chování kupující země vůči mezinárodnímu společenství, zvláště z hlediska jejího přístupu k terorismu, povahy jejích spojeneckých závazků a jejího respektu vůči mezinárodnímu právu.

Členské státy zváží pověst kupující země mimo jiné z hlediska:

- (a) její podpory nebo podněcování terorismu a mezinárodního organizovaného zločinu;
- (b) dodržování mezinárodních závazků, zejména o nepoužití síly, včetně mezinárodního humanitárního práva aplikovatelného pro mezinárodní a vnitrostátní konflikty;
- (c) jejích závazků vztahujících se k non-proliferační a dalším oblastem kontroly zbrojení a odzbrojení, zejména zda podepsala, ratifikovala a plní relevantní úmluvy o kontrole zbrojení a odzbrojení, jež jsou uvedeny v bodě (b) prvního kritéria.

SEDMÉ KRITÉRIUM

Existence rizika, že materiál bude v kupující zemi dodán jinému než deklarovanému odběrateli nebo znovu vyvezen za nežádoucích podmínek.

Při posuzování odhadovaného dopadu navrhovaného vývozu na dovážející zemi a rizika, že vyvážené zboží by se mohlo dostat k nežádoucímu konečnému uživateli, se budou brát v úvahu následující skutečnosti:

- (a) legitimní obranné a domácí bezpečnostní zájmy přijímající země, včetně angažmá v mírových operacích OSN či v jiných aktivitách pro udržování míru;
- (b) technická schopnost přijímající země využít daný materiál;
- (c) schopnost přijímající země zabezpečit účinnou vývozní kontrolu;
- (d) riziko reexportu zbraní nebo jejich předání teroristickým organizacím (v tomto kontextu vyžaduje zvlášť pečlivé posouzení protiteroristický materiál).

OSMÉ KRITÉRIUM

Kompatibilita zbrojního vývozu s technickou a ekonomickou kapacitou přijímající země, přičemž bude vzato v úvahu, že je žádoucí, aby země svých legitimních potřeb v oblasti bezpečnosti a obrany dosahovaly s co nejmenším převedením lidských a ekonomických zdrojů pro potřeby zbrojení.

Ve světle informací z relevantních zdrojů, jako jsou Rozvojový program OSN, Světová banka, MMF a OECD, členské státy posoudí, zda by navrhovaný vývoz nemohl vážně ohrozit trvale udržitelný rozvoj přijímající země. V této souvislosti vezmou v úvahu relativní úroveň výdajů přijímající země na potřeby vojenské a na potřeby sociální, přičemž zváží pomoc poskytovanou této zemi ze strany EU či na bilaterálním základě.

OPERATIVNÍ USTANOVENÍ

1. Každý členský stát bude žádosti o udělení vývozní licence posuzovat případ od případu podle ustanovení Kodexu chování.
2. Kodex chování nebude omezovat právo členských států použít přísnější národní exportní politiku.
3. Členské státy se budou prostřednictvím diplomatických kanálů informovat o podrobnostech licencí, jež byly podle Kodexu chování zamítnuty, spolu s vysvětlením, proč daná licence byla zamítnuta. Údaje, které mají být notifikovány, jsou obsaženy ve formuláři uvedeném v Příloze. Dříve než kterýkoliv členský stát udělí souhlas s vývozní licencí, již byl jiným členským státem či státy během posledních tří let odepřen souhlas pro v zásadě identickou transakci, bude to se státy, které souhlas odepřely, nejdříve konsultovat. Jestliže se členský stát po těchto konsultacích rozhodne souhlas s vývozní licencí vydat, bude to státu nebo státům, které jej odepřely, notifikovat s podrobným vysvětlením svého postupu.

Rozhodnutí o povolení nebo zákazu transferu jakékoliv položky vojenského materiálu bude plně v pravomoci každého členského státu. Odepřením souhlasu s vydáním licence se rozumí takový případ, kdy členský stát odmítl schválit skutečný prodej nebo fyzický vývoz položky daného vojenského materiálu a kdy by se v opačném případě prodej uskutečnil nebo by došlo k uzavření relevantního kontraktu. V tomto smyslu může notifikovatelné odepření souhlasu, v souladu s národní praxí, zahrnovat odepření vydání povolení zahájit jednání či záporná odpověď na formální počáteční dotazy o specifické zakázce.

4. Členské státy budou s odepřenými souhlasy a konzultacemi nakládat jako s důvěrnými informacemi a nebudou je využívat pro vlastní komerční zvýhodnění.
5. Členské státy budou usilovat o včasné přijetí společného seznamu vojenského materiálu, na který se bude Kodex chování vztahovat a který bude založen na podobných seznamech národních nebo mezinárodních. Do této doby bude Kodex fungovat na základě národních kontrolních seznamů, zahrnujících všude tam, kde je to vhodné, položky relevantních seznamů mezinárodních.
6. Kritéria Kodexu chování a konzultační postup uvedený v odstavci 3 těchto Operativních ustanovení budou také aplikována na zboží dvojího užití

specifikované v Příloze č. 1 Rozhodnutí Rady 94/942/CFSP (1), pokud existuje důvod se domnívat, že konečným uživatelem tohoto zboží budou ozbrojené síly, složky vnitřní bezpečnosti nebo podobné entity přijímající země.

7. S cílem maximalizovat účinnost Kodexu chování členské státy posílí svou spolupráci v rámci SZBP a budou podporovat konvergenci v oblasti vývozu konvenčních zbraní.
8. Každý členský stát rozešle ostatním členským státům důvěrnou výroční zprávu o svých obranných vývozech a o implementaci Kodexu chování. Tyto zprávy budou projednány na výroční schůzce konané v rámci SZBP. Na této schůzce bude také vyhodnoceno fungování Kodexu chování, identifikována potřebná zlepšení a na základě příspěvků členských zemí bude připravena souhrnná zpráva pro Radu EU.
9. S přihlédnutím k zásadám a kritériím Kodexu chování členské státy v rámci SZBP podle možnosti společně posoudí situaci aktuálních a potenciálních recipientů svých zbraňových vývozu.
10. Uznává se, že členské státy mohou podle možnosti, všude tam, kde je to vhodné, také brát v úvahu dopad navrhovaných vývozu na své vlastní ekonomické, sociální, obchodní a průmyslové zájmy, ale že tyto faktory neovlivní aplikaci výše uvedených kritérií Kodexu.
11. Členské státy budou povzbuzovat další země vyvážejících zbraně, aby přijaly principy Kodexu chování.
12. Kodex chování a Operativní ustanovení nahrazují Společná kritéria z roku 1991 a 1992.

Výtah z Uživatelské příručky ke Kodexu chování EU při vývozu zbraní

Jak již bylo řečeno v předchozím textu, Uživatelská příručka¹ je dokumentem vzniklým v rámci jednání pracovní skupiny COARM. Jejím hlavním úkolem je podávat upřesňující informace použitelné při kontrole exportu vojenského materiálu. Svým charakterem je určena pracovníkům zodpovědným za hodnocení žádostí o licence na vývoz vojenského materiálu v členských státech, nicméně zpracovatelům české Zprávy o kontrole exportu přijde zajímavé přiblížit zájemcům některé části tohoto dokumentu, jeho druhou a třetí kapitolu.

Doklad o užití vojenského materiálu

Druhá kapitola Uživatelské příručky se zaměřuje na výčet náležitostí dokladů užití². Toto potvrzení je klíčové také pro českou legislativu, jak vyplývá z §15 odstavce 3b zákona 38/1994 Sb., který hovoří o dokladu konečného užití.

Dle článku 2.1.2 Uživatelské příručky jsou nezbytné náležitosti certifikátu konečného užití následující:

- Identifikace vývozce
- Identifikace konečného uživatele
- Země konečného užití
- Popis zboží, o jehož vývoz se žádá
- Množství a/nebo cena zboží
- Podpis, jméno a funkce konečného uživatele
- Datum vystavení certifikátu
- Ve vhodných případech klauzule garantující konečné užití a zakazující další vývoz
- Indikace způsobu konečného užití
- Ve vhodných případech závazek, že zboží nebude použito jinak, než je deklarováno
- Ve vhodných případech závazek, že zboží nebude použito k výrobě, vývoji či užití chemický, biologických či jaderných zbraní nebo raket schopných nést takovéto zbraně

Náležitosti, které mohou být vyžadovány členskými státy, jsou mimo jiné tyto:

- Klauzule zakazující další vývoz zboží, na které je vydán certifikát konečného užití. Tato klauzule může mít formu prostého zákazu dalšího vývozu, nebo může být garancí, že zboží bude dále vyvezeno pouze se souhlasem státních orgánů přijímající či vyvážející země.
- Ve vhodných případech identifikace prostředníka obchodní transakce

¹ Komplettní anglický text „User’s Guide to the EU Code of Conduct on Arms Exports“ je k dispozici na internetu, (www.consilium.europa.eu).

² Anglický text hovoří o End-user certificate (EUC).

- Je-li EUC vydán vládními autoritami přijímající země, stát hodnotící vývoz ověří pravost podpisu a zmocnění vydávající autority k oprávnění dovozu vojenského materiálu.
- Závazek dovozce vydat na vyžádání vyvážejícího státu potvrzení o doručení zboží

Je-li vyvážený vojenský materiál vyvážen, aby posloužil jako část dalšího produktu, který bude dále exportován, členské státy budou mimo jiné hodnotit:

- exportní kontroly dovážejícího státu a jejich efektivnost
- hloubku jejich obraných a bezpečnostních vztahů s dovážející zemí
- povahu a význam vyváženého materiálu ve vztahu ke konečnému užití hotového výrobku a s přihlédnutím k obavám, které by mohlo toto užití vzbudit
- snadnost odstranění vyváženého zboží nebo jeho podstatné části z materiálu, do kterého bude zabudováno
- povahu zboží, do kterého bude vyvážený materiál zabudován

Česká republika při posuzování žádostí o vývozní licence respektuje doporučení Průvodce pro uživatele Kodexu EU. Doklady jsou zkoumány nejen pracovníky v ústředí, ale také ověřovány v zemi vydání prostřednictvím obchodně ekonomických úseků zastupitelských úřadů. V případě vývozu pro nestátní subjekt MZV zkoumá také dovozní licenci či povolení vydané zemí, na jejíž území bude materiál dovezen a používán.

Rozpracování kritérií 2, 3, 4, 7 a 8

Doposud bylo schváleno detailnější rozvinutí kritérií 2 (*respektování lidských práv v zemi určení*), 3 (*vnitřní situace v zemi jako výsledek existence napětí nebo ozbrojeného konfliktu*), 4 (*zachování regionálního míru, bezpečnosti a stability*), 7 (*riziko, že materiál bude v kupující zemi dodán jinému než deklarovanému uživateli či znovu vyvezen za nežádoucích podmínek*) a 8 (*kompatibilita vývozu s technickou a ekonomickou kapacitou přijímající země*). Podrobnější rozbor zbývajících kritérií probíhá na jednáních skupiny COARM v roce 2007. Obecně lze říci, že kapitoly sledují ustálenou strukturu, nejprve uvádějí důležité zdroje informací, poté definují klíčové pojmy daných kritérií a nakonec eventuelně dále doplňují další aspekty.

Zdroje informací bychom ve všech případech mohli rozdělit na veřejné a vnitřní, s tím, že hodnotitelé jsou vyzýváni přihlédnout k veškerým dostupným důvěryhodným podkladům bez toho, že by na ukázkou uvedený seznam byl vyčerpávající.

Dokumenty OSN, zprávy Mezinárodního výboru červeného kříže, či jiných mezinárodních organizací jsou, spolu s údaji od významných nevládních organizací či výzkumných institutů³, důležitou ukázkou zdrojů veřejných. Souhrnné teritoriální informace zveřejňované na internetu MZV patří rovněž do této kategorie. V Uživatelské příručce je seznam použitelných veřejných zdrojů u každého z kritérií specializovaný podle oblasti hodnocení.

Každý členský stát dále sleduje situaci v zemích na celém světě prostřednictvím specializovaných pracovišť ústředních orgánů⁴ a zastupitelských úřadů v jednotlivých státech. Příslušní pracovníci se zaměřují na celkovou situaci, ale mohou být zařazeni také na odbory

³ Například SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute)

⁴ Teritoriální úseky mají důležité místo ve struktuře MZV i MPO.

specializované na určitou oblast, ekonomickou (kritérium 8) či lidskoprávní (kritérium 2). Při hodnocení konkrétních žádostí hraje názor specialistů na danou oblast významnou roli.

Dalším rozměrem tohoto typu informací jsou zprávy sdílené mezi státy EU. Velvyslanci a jiní zástupci členských států akreditovaní v zemích mimo EU se pravidelně scházejí ke společnému zhodnocení situace ve státě svého působení. Podobně jednání na různých úrovních probíhají samozřejmě i v ústředních orgánech EU. Výstupy a zápisy z porad jsou také důležitým informačním zdrojem při hodnocení žádostí o licence dle Kodexu chování EU.

Klíčové pojmy se pochopitelně liší kritérium od kritéria. V rámci Kodexu jsou některá kritéria rozpracována rozsáhleji nežli jiná, ale Uživatelská příručka většinou operuje pouze s několika základními koncepty, které uvedeme na následujících řádcích. Všechny kapitoly jednotně zdůrazňují nezbytnost analýzy okolností vývozu případ od případu.

V kritériu 2 jsou uvedeny tři body. Hlavní omezení říká, že členské státy nevydají vývozní licenci, jestliže existuje jasné riziko, že navrhovaný vývoz může být použit pro vnitřní represí nebo při závažném porušení mezinárodního humanitárního práva. Zde si zasluhují podrobnější význam „jasné riziko“ a „může být použit“ „k vnitřní represí“ nebo „při závažném porušení mezinárodního humanitárního práva“.

Při určování „jasného rizika“ je třeba postupovat případ od případu s ohledem na převažující podmínky v zemi konečného užití s přihlédnutím k nadcházejícím událostem, které by mohly vést k represivním akcím (například nadcházející volby). Uživatelská příručka navrhuje posoudit, zda orgány EU, OSN či jiné seriózní informační zdroje již vyjádřili znepokojení ve vztahu k aktivitám přijímajícího státu a / nebo konečného uživatele, samozřejmě s bedlivým přihlédnutím k aktuální situaci a posledního vývoji.

Poměrně striktní pojem „jasné riziko“ je v kritériu 2 korigován formulací „může být použit“. Nevyžaduje tedy evidentní důkaz, že takové zneužití nastane, ale označuje možnost zneužití jako dostatečný důvod k odmítnutí žádosti.

Samotný text kritéria 2 (a) uvádí celou řadu příkladů zneužití vojenského materiálu k vnitřní represí a k závažnému porušení mezinárodního humanitárního práva, který Uživatelská příručka mnoho nerozvádí.

Během zkoumání relevantnosti kritéria 3 je hodnotitelé pracují s pojmy jako vnitřní situace, napětí, ozbrojený konflikt, konečný uživatel či povaha materiálu. Uživatelská příručka navrhuje v souvislosti s kritériem 3 následující interpretace:

„Vnitřní situace“ zahrnuje ekonomické, sociální a politické podmínky uvnitř hranic státu konečného užití. Hodnotí se také vývoj a stabilita situace.

„Napětí“ označuje nepřátelské nebo nenávislné vztahy mezi skupinami obyvatel na základě rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politických nebo jiných názorů, na základě národnosti, sociálního původu, interpretace historických událostí, rozdílů v ekonomické situaci, včetně vlastnictví majetku, sexuální orientace či na základě jiných faktorů. Existující napětí může být základem násilných demonstrací nebo může vést k vytvoření privátních milicí nekontrolovaných státem.

„Ozbrojený konflikt“ je vystupňování napětí do úrovně, kdy znepřátelené skupiny používají proti sobě zbraně.

Relevantnost kritéria 3 je druhý nejčastější důvod denialů.

Kritérium 4 hovoří o zachování regionálního míru, bezpečnosti a stability. Podobně jako u předchozích kritérií je použitý jazyk kombinací podmínek „jasného rizika“ a „možného použití“.

Body a) a b) doporučuje Příručka hodnotit nejen s přihlédnutím k nedávným konfliktům a nepřátelstvím, ale také s ohledem na oficiální vyjádření států ústy jejich představitelů a v souvislosti s vojenskými doktrínami, zvláště obsahují-li využití vojenského materiálu k agresi.

Body c) a d) vyzývají hodnotitele k rozlišení mezi pouhou obměnou materiálu a technologickou formou zbrojních závodů. Opět je důležité přihlídnout k regionálnímu kontextu a srovnat povahu materiálu s úrovní výzbroje již používané přijímající zemí.

Dalším kritériem, kterému se Uživatelská příručka ve formě schválené v roce 2006 věnuje, je kritérium 7 – riziko zneužití. Zde je nutno rozlišovat mezi dodávkami státním složkám a dodávkami do maloobchodu.

Státní složky jsou posuzovány ve všech bodech, maloobchod v bodě d). Povaha posuzovaného materiálu definuje do značné části přístup i v případě tohoto kritéria. Technologicky vyspělé, ofenzivní či v teroristických akcích snadno zneužitelné zbraně jsou výzvou k bedlivé analýze přístupu k mezinárodním kontrolním režimům a eventuálního aktivního či pasivního členství přijímající země v organizacích garantujících jistý stupeň kontroly.

Kritérium 7 je vůbec nejčastěji evokovaným kritériem ze všech osmi.

Kritérium 8 – kompatibilita s ekonomickou a technickou situací, bylo prvním z kritérií, které členské státy rozpracovávaly. Tento důležitý aspekt je podrobně definován přímo v Kodexu, který navrhuje i základní informační zdroje.

Příručka navrhuje v případě, že přijímající země stále řeší základní problémy spjaté s rozvojem společnosti a státu, zkoumat zda je zakázka natolik finančně náročná, že by ovlivnila rozvoj země. Hodnotitelé jsou dále vyzýváni zvážit nejen hodnotu zakázky, ale také případné navazující kontrakty a výši provozních nákladů.

Technická úroveň je měřitelná počtem univerzitně vzdělaných vojáků, náročností údržby a provozu zbraní již používaných a zbraní, jejichž dodávka se posuzuje.

Uživatelská příručka tvoří spolu s Kodexem chování ucelený a transparentní celek, který mohou zájemci bez problémů dále studovat z internetových zdrojů.